2010

Аудит

Масалалар тўплами

[Бухгалтерия ҳисоби ва аудит кафедраси]

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ

“БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ВА АУДИТ” КАФЕДРАСИ

“АУДИТ” ФАНИДАН

МАСАЛАЛАР ТЎПЛАМИ

Институт Илмий-услубий
Кенгашида тасдиқланди ва
чоп этишга тавсия этилди.
28 декабр 2010 йил.

Тузувчилар:
проф. Д.Қудбиев
кат. ўқ. А.А.Мамажонов
асс. А.А.Эрматов

Тақризчилар:
И.ф.д., проф.в.б. И.Н.Исманов
“Ҳимоя аудит” компанияси бошлиғи
Б.Ҳамролиев

Фарғона - 2010

КИРИШ

«Аудит» фанидан амалий машғулотлар тўплами намунавий дастур асосида бакалавриатнинг “Бухгалтерия ҳисоби ва аудит” йўналиши учун мўлжалланган. Мазкур машғулотлар тўплами бухгалтерия ҳисобининг 21-сон миллий стандарти (БҲМС)га биноан янги счётлар режаси ва аудиторлик фаолиятининг миллий стандартлари (АФМС)га асосланиб тузилган.

Тўплам йигирма учта мавзудан иборат бўлган амалий машғулотларни ўз ичига қамраб олиб, ҳар бир мавзу учун турли ҳолатларга оид масалалар ва назорат саволларидан иборатдир. Бу ўз навбатида дарсларни семинар ва амалий машғулот сифатида ўтишга имконият яратади.

Машғулотлар тўпламининг мавзулари аудитни ташкил этиш жараёни, аудиторнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, аудиторнинг аҳлоқий қоида меъёри ҳамда бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботнинг ҳаққонийлигини аниқлаш мақсадида ҳисоб ишларининг барча бўлимларини текшириш масалаларини ўз ичига олган. Аудиторлик текширишнинг барча йўналишлари бўйича мақсади ва вазифалари аниқланган. Ҳар бир бўлимнинг бажарилиши бўйича топшириқлар ва кўрсатмалар берилган. Буларни ўрганилиши ўз навбатида аудиторлик жараёнининг кетма-кетликда бажариладиган ишларини, яъни уни режалаштиришдан токи аудиторлик ҳисоботи тузиш ва аудиторлик хулосасини расмийлаштиришгача бўлган аудиторлик амалларини бажаришга ёрдам беради. Бундан ташқари, аудиторнинг текширув ўтказиш техникаси ва усули бўйича олган билимларини янада кенгайтиради ва чуқурлаштиради.

Бу тўплам орқали талабалар ўз-ўзини мустақил назорат қилиши ва билимларини жорий назоратдан ўтказишда фойдаланилишлари мумкин.

Шунингдек мазкур машғулотлар тўпламида корхонанинг молиявий ҳисоботи, аудиторнинг ҳисоботи ва хулосасидан намуналар ва тегишли иловалар келтирилган. Бу ўз навбатида талабаларга мустақил равишда аудиторлик ҳисоботи ва хулосани тузишга амалий ёрдам кўрсатади ва билимларни мустаҳкамлайди.

1-МАВЗУ: АУДИТНИНГ МОҲИЯТИ, УНИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАЛАРИ

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Аудит деганда нимани тушунасиз?
2. Аудит дастлаб қачон ва қаерда пайдо бўлган? Ўзбекистонда қачондан бошлаб фаолият юритилмоқда, бунга сабаб нима бўлган?
3. Аудитнинг аҳамияти нимада?
4. Аудитнинг олдига қандай мақсад ва вазифалар қўйилган?
5. Аудит нечта шакл ва турга бўлинади?
6. Аудитнинг тафтишдан фарқи нимада?
7. Аудитнинг иқтисодий таҳлил фанидан қандай фарқли ва унга ўхшаш томонлари мавжуд?

1-амалий машғулот.

1-**Масала**. “Ҳимоя аудит” фирмаси 2009 йилдан бошлаб акциядорлик жамияти бўлиб қайта рўйхатдан ўтди. 2009 йилда жамиятнинг бажарилган ишлари ҳажми 25000000 сўмни йиллик иш ҳақи фонди 2,5 млн сўмни ва жами бюджетга тўловлари 3 млн 200 минг сўмни ташкил этди.

Топшириқ: 2009 йил учун йиллик ҳисобот аудиторлик текширувидан ўтказилиши шартми?

2-**Масала**. “Нодирбек” қўшма корхонаси 2009 йилнинг октябрь ойида “Ҳимоя аудит” аудиторлик фирмасига аналитик ҳисобни тиклаб бериш юзасидан мурожаат қилди. Шартнома асосида хизмат кўрсатилиб, пул тўланди. 2010 йилнинг март ойига келиб “Нодирбек” қўшма корхонаси худди шу аудиторлик фирмасига 2009 йил учун йиллик ҳисоботни тасдиқлаб бериш юзасидан қайта мурожаат қилди.

Топшириқ: Аудиторлик фирмаси ушбу таклифни қабул қила оладими?

3-**Масала**. Аудиторлик ташкилоти «А» ва «Б» фирмаларидан аудиторлик текширувини ўтказиб бериш юзасидан таклиф олди.

«А» фирмаси беш йилдан бери фаолият юритиб келаётган бўлиб, мажбурий аудиторлик текширувига тортилмайди. Солиқ инспекцияси томонидан ўтказилган ҳужжатли текширув вақтида «А» фирмасига катта миқдорда жарима санкцияси қўйилган. Агарда фирма ушбу жаримани тўласа, унинг молиявий барқарорлиги йўқолади. Шу сабабли фирма аудиторлик ташкилотига Ушбу молиявий жаримани камайтириб бериш учун текширув ўтказиб бериш таклифи билан чиқди ва аудиторлик ташкилотига ушбу хизмат учун бир миллион сўм тўлашини маълум қилди. «Б» фирмаси мажбурий аудиторлик текширувига тортилувчи ташкилот ҳисобланади. Фаолиятининг учинчи йилида фирма аудиторлик ташкилотини ўзгартириб, юқоридаги аудиторлик ташкилотига мурожаат қилди. «Б» фирмаси аудиторлик текшируви учун саккиз юз минг сўм тўлаб беришини маълум қилди.

Аудиторлик ташкилотида ходимлар сони чекланган бўлиб, бир вақтнинг ўзида иккала таклифни қабул қила олмайди. Иккала таклифни қабул қилиши

учун четдан ходнмлар жалб қилиши керак бўлади.

Топшириқ: Аудиторлик ташкилоти иккала таклифни қабул қила оладими? Агар битта бўлса қайси таклифни қабул қилиши керак?

2-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ ПРЕДМЕТИ ВА МЕТОДИ

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Аудиторлик фаолиятининг предмети деганда нимани тушунасиз?
2. Аудитда қандай текширув методларидан фойдаланилади?
3. Текширувда исбот ва далиллар олишнинг неча хил усулларини биласиз, уларни сананг?
4. Аудиторлик фаолиятининг асосий принциплари нималар?
5. Аудит молиявий назоратнинг бошқа шаклларидан қандай фарқ қилади?
6. Қаидай аудит мажбурий аудит ҳисобланади?
7. Қандай аудит ташаббусли аудит ҳисобланади?
8. Ички аудит нима?
9. Ташқи аудит нима?

3-МАВЗУ: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Ўзбекистонда аудиторлик фаолиятига оид меьёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар неча турга бўлиб ўрганилади?
2. Аудиторлик фаолиятининг ҳуқуқий асослари қандай меъёрий ҳужжатлар билан тартибга солинади?
3. Ўзбекистонда қандай аудиторлик стандартлари мавжуд?
4. Аудитор стандартлари қандай классификацияланади?
5. Аудитор тушунчасини изоҳлаб беринг?
6. Аудит харажатлари амалдаги Қонунларга мувофиқ қайси манбалар ҳисобига қопланади?
7. Аудит ўтказишга қайси мутахассис аудитор бўлишга ҳуқуқли бўлади?
8. Аудиторлик фаолияти қандай орган томонидан текширилади?
9. Аудиторлик Палатасининг функциялари нима?
10. Аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш учун аттестация қилиш қандай амалга оширилади?

11. Аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш учун лицензия (малакавий сертификат) қайси орган томонидан берилади?
12. Аудиторлик фирмаларининг лицензиялари ёки аудиторнинг малакавий сертификатлари қандай ҳолатларда, ким томонидан бекор қилиниши мумкин?
13. Аудиторлик ташкилоти фаолиятини тугатиш ёки тўхтатиш тўғрисида даъво билан хўжалик судига ким мурожаат қилиш ҳуқуқига эга?
14. Лицензиясиз аудиторлик фаолиятини амалга оширганлиги учун унга қарши қандай тартибда санкция қўлланилиши мумкин?

1-**амалий машғулот**.

1-**Масала**. Бир неча ҳафта мобайнида тадбиркор Хамроев А. ва аудитор вилоятлар бўйлаб саёҳат қилмоқда. Тадбиркор Хамроев А. саёҳати давомида турли хил корхоналарда ҳисса қўшиш имкониятини қидирмоқда. Аудитор тадбиркорга капитал кўйиш борасида маслахатлар бериши ҳамда тадбиркор билан шерикчилик асосида ташкил қилинган корхонанинг йиллик ҳисоботини текширувдан ўтказиши зарур.

Топшириқ: Йиллик ҳисоботни текшираётганда аудиторларнинг мустақиллик тамойилидан келиб чиққан ҳолда аудиторга ҳам маслахатчи ҳам аудитор деб баҳо бериш мумкинми? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

2-**Масала**. «Шодлик» фирмаси 2010 йилнинг март ойида ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириш мақсадида кредит олиш учун банкка мурожаат қилди. Банк фирмадан 2009 йил йиллик ҳисоботининг ишончлилигини тасдиқлаб берадиган аудиторлик хулосасини сўради. «Шодлик» фирмаси мажбурий аудиторлик текширувига тортиладиган корхоналар туркумига кирмаганлиги сабабли аудиторлик текширувини ўтказмаган эди. Лекин 2009 йилнинг ноябрь ойида солиқ инспекцияси томонидан ҳужжатли текширув ўтказилган бўлиб, фирма банкка ушбу текширув далолатномасини тақдим этди.

Топшириқ: Банк ушбу текширув далолатномасини аудиторлик хулосаси сифатида қабул қилишга ҳақлими?

3-**Масала**. Аудиторлик фирмасида мижоз корхонанинг қуйидаги

бухгалтерлик, иқтисодий ва ҳуқуқий ҳужжатлари мавжуд:

Бухгалтерия баланси, молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот, пул маблағлари ҳаракати ва хусусий капитал тўғрисидаги ҳисоботлар, балансга тушунтириш хати, бизнес режа, буйруқ ва хўжалик шартномалари, корхонанинг штат жадвали, ҳужжат айланиш графиги, ўтган йилги аудиторлик текшируви хулосаси.

Аниқланг: Аудитор режалаштириш жараёнида мижоз ҳақидаги яна қайси ҳужжатларни тўплаши керак ва текшириш ўтказишнинг қайси усулларидан фойдаланишни режалаштиради.

4-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Аудиторлик текшириш ўтказишнинг шакллари ва усулларини ким аниқлайди?
2. Аудитор бошқа аудиторлар ёки экспертларнинг материалларидан фойдаланиши мумкинми, нима учун?
3. Аудиторлик ташкилоти аудиторлик текшириш ўтказилган субъектнинг маълумотларини унинг розилигисиз ошкор қилишга ҳуқуқи борми?
4. Аудиторлик ташкилоти қуйидаги фаолиятлар билан шуғулланиши мумкинми?
5. Ишлаб чиқариш фаолияти?
6. Савдо фаолияти?
7. Тадбиркорлик фаолияти?
8. Воситачилик фаолияти?
9. Қандай турдаги хизматлар аудитга тегишли хизматлар ҳисобланади?

1-**амалий машғулот.**

1-**Масала**. Аудитор буюртмачиларидан бирининг ҳали эълон қилинмаган балансини аудиторлик фирманинг бошлиғи бошқа ходимлари билан муҳокама қилмоқда.

Аниқланг: Бу ҳолатда сир сақлаш мажбурияти бузилганми? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

2-**Масала**. Йиллик ҳисоботни текшириш жараёнида аудитор буюртмачи томонидан рақобатбардош корхона сотиб

олинаётганлигини аниқлади. Агар бу маълумотлар маълум бўлса, рақобатбардош корхона акциялари курси ошади. Аудитор воситачи томонидан корхона акцияларини сотиб олишга қарши эмас ва шу тарзда у кўпроқ фойда олиш имкониятини қидирмоқда.

Аниқланг: Бундай ҳолатда у ўзининг профессионаллик мажбуриятини бузмаяптими? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

3-**Масала**. Аудит ўтказиш жараёнида бош аудитор оддий аудиторга аудит ўтказилаётган корхонанинг солиқлар бўйича ҳисоб-китобларини Ўзбекистон Республикаси Солиқ қонунчилигига асосан текшириб чиқиш юзасидан топшириқ берди. Текшириш тугагач, оддий аудитор солиқлар бўйича ҳисоб-китобларда ҳеч қандай хато аниқланмаганлигини маълум қилди. Аудит жараёнида бир ҳафтадан сўнг ҳисобот тайёрланди. Икки ой ўтгандан сўнг солиқ инспекцияси томонидан текшириш ўтказилиб, солиқ ҳисоб-китоблари бўйича бир қатор камчиликларни аниқлади. Шунга кўра, корхона, ҳисобланган солиқларни ва жарималарни тўлаши зарур бўлди. Мижоз қонуний асосда аудиторлик ташкилотига нима сабабдан бу хато-камчиликлар текшириш пайтида аниқланмаганлиги ҳақида мурожаат қилди.

Аниқланг: Бу ҳолатга қандай баҳо берасиз? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

4-**Масала**. Суғурта компанияси аудиторлик фирмасига аудит ўтказишни таклиф қилди. Аммо аудиторлар орасида суғурта компанияси фаолиятини яхши биладиган мутахассис йўқ.

Аниқланг: Бу ҳолатда аудиторлик фирмаси таклифни қабул қиладими? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

5-**Масала**. Қандолатчилик фабрикаси бошқа бир аудиторлик фирмаси билан шартномани бузиб, сизнинг аудиторлик фирмангиз билан шартнома тузмоқчи.

Аниқланг: Бу ҳолатда сиз нима қиласиз? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

6-**Масала**. Сиз фаолият юритаётган аудиторлик фирмасига телевизор ишлаб чиқараётган корхонадан аудит ўтказиш юзасидан таклиф тушди. Сизнинг турмуш ўртоғингиз бу компанияда товарлар сотиш бўйича менеджер лавозимида фаолият кўрсатади.

Аниқланг: Сизнинг фирмангиз бу таклифни қабул қила

оладими? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

7-**Масала**. Сизнинг аудиторлик фирмангиз мижозга молиявий ҳисобот тайёрлади. Уч ҳафтадан сўнг мижоз телефон орқали қайсидир ҳужжатда хатога йўл қўйилганлигини эълон қилди.

Аниқланг: Хатони юзага келмаслиги борасида қандай сифат назорати тадбири амалга оширилиши лозим. Ҳолатларни таҳлил қилинг.

5-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК КАСБИГА МАЛАКАВИЙ ВА АҲЛОҚИЙ ТАЛАБЛАР

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Буюртмачи мустақил равишда аудиторлик ташкилотини (аудиторни) танлаш ҳукуқига эгами?
2. Қандай ҳолатларда аудит ўтказиш учун шартномани тузиш мумкин эмас?
3. Аудиторнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари қайси меъёрий ҳужжатларда қайд этилган?
4. Қайси ҳужжатда буюртмачининг ҳуқуқи ва мажбуриятлари аниқланади?
5. Буюртмачининг жавобгарлигига нималар киради?
6. Аудиторлик ташкилотининг (аудиторларнинг) жавобгарлигига нималар киради?
7. Аудиторлик малака сертификатини олиш учун қандай талаблар қўйилган?
8. Аудиторлик фаолиятини юритиш учун лицензияни олишда Молия вазирлигига қандай ҳужжатлар тақдим этилиши шарт?
9. Аудиторлар қандай аҳлоқ меъёрларига амал қилишлари лозим?

1-**амалий машғулот**.

1-**Масала**. «Инфо-бухгалтер» ташкилоти аудиторлик ташкилотига бухгалтерия ҳисобини компьютерлаштириш юзасидан мурожаат қилди. Ушбу аудиторлик ташкилоти «Инфо-бухгалтер» ташкилотини бир неча йилдан бери текширувдан ўтказади ва ташкилотнинг молиявий ва бошқарув ҳисоби муаммоларини ва хусусиятларини яхши билади.

Топшириқ: Агар аудиторлик ташкилоти корхонага

компьютерлаштириш юзасидан хизмат кўрсатса, аудиторлик текшируви ўтказаётган вақтда аудиторнинг мустақиллигига таъсир кўрсатадими?

2-**Масала**. “Шодлик” фирмасининг таъсисчиси аудиторлик ташкилотига «Яндекс» фирмаси ижрочи директорини ишдан бўшатиш мақсадида аудиторлик текшируви ўтказишга таклиф қилди. Текширувнинг тўлов ҳақи қўйилган мақсадга эришишдан келиб чиқиб белгиланади.

Топшириқ: Аудиторнинг тутадиган йўлини аниқланг?

3-**масала.** Сиз “Шодлик” фирмасини текшираётган аудиторсиз. Сизнинг аудиторлик фирмангизга офис учун ижарага бино керак. “Шодлик” фирмаси Сизга ўзининг мулки ҳисобланган бинони ижарага олишни таклиф қилди.

Топшириқ: Бу таклиф қабул қилинса аудиторлик фирмасининг мустаққиллиги йўқоладими? Ҳолатларни таҳлил қилинг.

4-**масала.** “Ҳимоя аудит” аудиторлик ташкилоти 3 йил олдин ташкил этилган. У ҳозирги кунга қадар катталашиб кетган ва ўз филлиалларига эга. Фирма аудиторлик хизмати кўрсатади ва қўшимча равишда Солиқ Қонунчилиги масалалари бўйича маслахатлар беради.

Топшириқ: Бу маслахатлар аудиторлик хизматига қандай таъсир кўрсатади.

5-**масала.** “Ҳимоя аудит” аудиторлик фирмасининг аудитори Аҳмедов А.И. ўзининг малакавий хизмати тўғрисида матбуотда ва радиода реклама қилиб, маҳоратлилик даражаси ва бошқа аудиторларга нисбатан юқори малакали эканлигини эълон қилди. Шунинг билан биргаликда хизмати учун тўланадиган суммани ҳам ошкор қилди.

Аниқланг: Аудитор Аҳмедов А.И.га касбий этик меъёрларга риоя қилган ҳолда қандай бўлиши ҳақида маслахат берган бўлар эдингиз?

6-**масала.** “Ҳимоя аудит” аудиторлик фирмасининг 3 кишидан иборат аудиторлари «Алском» суғурта компаниясини аудитдан ўтказмоқда. Аудиторлардан бири корхона бош директори муовинига яқин қариндошчилиги борлиги аниқланди.

Топшириқ: Бундай ҳолат аудитнинг этик меъёрларига зид бўладими?

7-**масала.** «Али-Акбар» корхонасида аудит ўтказилди. Аудиторлар томонидан камчиликлар аниқланмади. Корхона раҳбарлари томонидан аудиторларга қимматбаҳо совғалар берилди.

Топшириқ: Аудиторлар бунга қандай қарашлари лозим?

8-**масала.** «Камрон» хусусий корхонасида аудит қилиш натижасида солиқлардан кам тўланганлиги маълум бўлди. Уни яшириш мақсадида корхона директори ҳар бир аудиторга дам олиш учун йўлланмалар таклиф қилди ва улардан ижобий аудиторлик хулоса беришларини илтимос қилди.

Топшириқ: Бундай ҳолатда аудиторлар қандай ҳаракат қилишлари лозим?

9-**масала.** Сиз фаолият юритадиган аудиторлик фирмасига телевизор ишлаб чиқарадиган корхонадан аудит ўтказиш юзасидан таклиф тушди. Сизнинг турмуш ўртоғингиз бу компанияда товарлар сотиш бўйича менеджер лавозимида фаолият кўрсатади.

Топшириқ: Сизнинг фирмангиз бу таклифни қабул қила оладими?

10-**масала.** Тикув-ишлаб чиқариш фирмаси аудиторлик фирмаси билан тузилган шартномада кўрсатилган талабларни бажармаганлиги сабабли, тикув-ишлаб чиқариш фирмаси ва аудиторлик фирмаси ўртасида ўзаро низо келиб чиқди. Шу сабабли, тикув-ишлаб чиқариш фирмаси аудиторлик фирмаси билан амалдаги шартномани бузиб, Сизнинг аудиторлик фирмангиз билан шартнома тузмоқчи.

Топшириқ: Бу ҳолатда сизнинг аудиторлик фирмангиз қандай йўл тутиши лозим?

6-МАВЗУ: АУДИТДА ЖИДДИЙЛИК ТУШУНЧАСИ ВА АУДИТОРЛИК ТАВАККАЛЧИЛИГИ

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ:

1. Аудиторлик рискининг корхона фаолиятига таъсири қандай?
2. Аудитда жиддийлик деганда нимани тушунасиз?
3. Аудитнинг умумий режаси ва дастурини тузишда нимага

аудит риски ва жиддийлик даражалари миқдори кўрсатилиши талаб этилади?

4. Корхонанинг фаолиятини тавсифлаш ва ички назорат тизимига баҳо беришда қайси аудит рискидан фойдаланилади?
5. Аудиторлик таваккалчилиги ва муҳимлик даражасини аниқлашга мисол келтиринг?

1-амалий машғулот.

1-**Масала**. Аудиторлик фирмаси мижозининг 3 та катта магазинлари мавжуд. Унинг ҳар бирида бир нечта бўлимлари бўлиб, улар камида 5 йилда бир марта ҳужжатли текширишдан ўтиши керак. Аудитор олдига риск юқори бўлган бўлимларни мукаммал текшириш вазифаси қўйилган. Магазинларнинг ҳар бирида ички назорат бўлими мавжуд. Ўтган йили магазинларда аудиторлик текшируви ўтказилган.

Топшириқ: Аудитор рискни баҳолаш учун нималарга эътибор бериши керак?

2-**Масала**. “Шодлик” фирмаси сизнинг аудиторлик фирмангизга текширув ўтказиб бериш юзасидан мурожаат қилди. Аввалги аудиторлик фирмаси билан шартноманинг бузилиш сабаби аудиторлик хулосасининг ўз вақтида тақдим қилинмаганлигидир

“Шодлик” фирмасининг иккита бўлинмаси мавжуд бўлиб, уларнинг биринчиси бош офис билан бир жойда жойлашган. Биринчи бўлим корхона ва ташкилотларга иситиш ва совитиш системасини ўрнатиб беради. Барча ишлар истеъмолчиларнинг талабларига биноан шартнома асосида амалга оширилади. Иккинчи бўлинма бош офисдан 25 км узоқда жойлашган бўлиб, электр буюмларини ишлаб чиқиш билан шуғулланади.

Иккала бўлимда ҳам бухгалтер мавжуд бўлиб, молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот алоҳида тайёрланади ва бош офисда консолидациялашган ҳисобот тузилади. Охирги йилларда биринчи бўлим даромадли бўлиб, иккинчи бўлимда рентабеллик пасайган. Директорлар Кенгаши иккинчи бўлимни сотиб юбориш учун харидор изламоқда. Биринчи бўлимнинг менеджерлари юқори малакали бўлиб, ишни тўғри ташкил қилишган. Шунинг учун директор акциялар курсини кўтариш мақсадида тезроқ аудиторлик хулосасини олишни режалаштирган.

Топшириқ: Аудиторлик рискига таъсир қилувчи омилларни

аниқланг.

7-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТЕКШИРИШНИ РЕЖАЛАШТИРИШ

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Аудитни режалаштиришнинг зарурияти нимадан иборат?
2. Аудит қандай мақсад учун режалаштирилади?
3. Хўжалик субъектининг қайси ҳужжатлари текшириш учун режалаштирилади ва нима учун?
4. Мижознинг ҳисоб тизимини батафсил ўрганиш учун аудитор кузатишнинг қандай усулларидан фойдаланиши мумкин?
5. Аудиторга мижознинг тижорат тўғрисидаги маълумотлари нима учун зарур бўлади?
6. Аудитор назоратни баҳолаш учун қандай тадбирларни бажариши керак бўлади?
7. Аудитор ишларини режалаштиришда уни ўтказишнинг қандай умумий қоидаларидан фойдаланилади?
8. Аудит ишларини комплекс режалаштиришнинг умумий қоидалари нималардан иборат?
9. Аудит ишларини комплекс режалаштиришнинг узлуксизлик қоидаси (принципи) нимадан иборат?
10. Режалаштиришнинг оптималлик принципи нимадан иборат?
11. Аудитни режалаштиришнинг қандай асосий босқичлари мавжуд?
12. Аудит ишларини режалаштиришнинг натижаларидан қандай фойдаланилади?
13. Аудитни режалаштириш ҳажми нималарга боғлиқ?
14. Аудит ишларини режалаштиришнинг натижалари қандай ҳужжатлар билан расмийлаштирилади?
15. Аудитни дастлабки режалаштиришнинг мазмуни нимадан иборат?
16. Аудитнинг умумий режаси ва дастурини тузиш стратегияси нима?
17. Аудит умумий режасининг мазмунини изоҳлаб беринг?
18. Аудит дастурининг мазмунини изоҳлаб беринг?
19. Корхона билан боғлиқ умумий таваккалчилик тушунчасига нималар киради?

20. Аудитдаги аниқланмаган таваккалчилик нима?
21. Таваккалчилик даражасини баҳолашнинг қандай критериялари мавжуд?
22. Ички таваккалчилик нима?
23. Аудиторлик ишчи ҳужжатларининг аҳамияти нимадан иборат?

1-**амалий машғулот**

1-ТОПШИРИҚ

1. Аудитнинг умумий режаси ва дастурини тузинг?
2. Мижоздан сўраб олинадиган ҳужжатларнинг рўйхатини тузинг?
3. Аудитни режалаштириш тўғрисида ҳисобот тузинг.
4. Аудит ўтказиш тўғрисида шартноманинг лойиҳасини тузинг.

ТОПШИРИҚНИ БАЖАРИШ УЧУН МАТЕРИАЛЛАР:

1. Ҳисоб сиёсатига оид буйруқлар.
2. Бухгалтерия баланси - №1 шакл.
3. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот - №2 шакл.
4. 2а-шакл «Дебитор ва кредиторлик қарзлари тўғрисида»
5. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот - №3 шакл.
6. Асосий воситалар ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот - №4 шакл.
7. Хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот - №5 шакл.

ТОПШИРИҚНИ БАЖАРИШ УЧУН КЎРСАТМАЛАР:

1. 1-**Топшириқ** корхонанинг таъсис ҳужжатлари ва ҳисобот маълумотларини ўрганиш орқали бажарилади ва бу ўз навбатида «Хўжалик субъекти тўғрисида умумий маълумотлар» бўлими учун материал сифатида хизмат қилади.
2. Ички назорат тизимига баҳо беришда аудиторлик фаолиятида «Аудит ўтказишда бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизимига баҳо бериш ва ўрганиш» стандартларидан фойдаланилади. Олинган маълумотлар аудитни режалаштириш тўғрисидаги ҳисоботнинг «Ички назорат тизими ҳолатини баҳолаш» бўлими учун фойдаланилади.
3. Аудитнинг умумий режаси ва дастури корхонанинг фаолиятини ўрганиш асосида ички назорат тизимини баҳолаш ва молиявий ҳисоботнинг таҳлилини ҳисобга олган ҳолда тузилади; аудиторлик фаолияти стандартларига мос ҳолда расмийлаштирилади. (1-2

жадваллар)

4. Аудитнинг умумий режаси.

1-жадвал

5.	Режалаштирилган ишлар тури	Ўтказиш даври	Бажарувчи	Изоҳ

5. Аудит дастури.

2-жадвал

	Бўлим рақами	Аудит бўлимлари бўйича аудиторлик процедуралар рўйхати	Ўтказиш даври	Бажарувчи	Ишчи ҳужжатлар	Изоҳ
6.						

6. Хўжалик субъектидан сўраладиган ҳужжатлар рўйхатини тузишда ҳисоб шаклини ва ҳисоб маълумотларини қайта ишлаш усулини ҳисобга олиш зарур бўлади. Ҳужжатлар рўйхатини 2.4 жадвал кўрнишида тақдим қилиш мумкин.

7. Бажариладиган аудиторлик ишларини умумлаштиришнинг мақсади қуйидагилардан иборат бўлади:

- Ички назоратнинг ҳолатини аниқлаш;
- Аудит ўтказиш учун шартноманинг мақсадга мувофиқлиги;
- Режалаштирилган аудиторлик процедуралар турларини кўрсатилган ҳолда текшириладиган объектларни аниқлаш ва дастурини тузиш;
- Шартнома бўйича аудиторлик хизмати учун сарфланадиган вақтни ва унинг баҳосини аниқлаш.

1-5 топшириқларни бажариш натижасида олинган материаллар асосида аудиторлик ҳисобот тузилади.

ҲИСОБОТНИНГ ТАХМИНИЙ ТАРКИБИ ВА МАЗМУНИ.

1. Хўжалик субъекти тўғрисида умумий маълумотлар (корхона номи, ташкилий-ҳуқуқий шакли, манзили, таъсисчилар ва устав капитали тўғрисида маълумотлар ва раҳбарлари).
2. Ташкилий таркиби ва бошқарув тузилиши. (Бўлимлар таркиби, филиалларнинг мавжудлиги, бошқарув органлари ва бошқалар).
3. Бухгалтерия ҳисобининг ташкил қилиниши (ҳисоб шакли ва

тизими, ҳужжатлаштириш тизими, ҳисоб ишларининг таснифи).

4. Ички назорат тизимини баҳолаш.
5. Муаммоли жараёнлар, соҳалар ва аудит таваккалчилиги.
6. Аудитнинг дастури.
7. Шартнома бўйича сарфланадиган зарур иш вақти ва тўлов баҳоси ҳисоб-китобини 2.5 жадвал кўринишида расмийлаштириш мумкин.

ТЕКШИРИШ УЧУН СЎРАЛАДИГАН ҲУЖЖАТЛАР РЎЙХАТИ

3-жадвал

№	Бўлим рақами	Текшириш объекти	Ҳужжатлар номи	Тақдим қилиш муддати	Олиш муддати	Изоҳ

Шартнома бўйича сарфланадпган вақт ва баҳо ҳисоб-китоби

4-жадвал

№	Бўлим	Аудиторлик гуруҳининг раҳбари	Аудитор	Ассистент	Эксперт	Жами
1	Режалаштириш					
2	Аудиторлик текшириш					
	Пул маблағлари					
	Асосий воситалар ва номоддий активлар					
	Материал-ишлаб чиқариш заҳиралари					
	Ҳисоблашиш муомалалари					
	Молиявий натижалар					
	Капитал, фондлар ва резервлар					

	Бухгалтерия ҳисоботи					
3	Текшириш натижаларини расмийлаштириш					
	Умумий сарфланган вақт					
	1 соат ставкаси					
	Умумий суммаси					

Тузилган санаси

8-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТЕКШИРИШ ВАҚТИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ТИЗИМИНИ ВА ИЧКИ НАЗОРАТИНИ ЎРГАНИШ ҲАМДА БАҲОЛАШ

1-**амалий машғулот**.

1-**Масала**. Фирмангиз мижози “Радуга” компанияси, қуйидаги келтирилган муаммони ҳал этиш бўйича сизга мурожаат этди. Компанияда қуйидаги функцияларни бажарувчи 3 та маъмурият ходими мавжуд ва бу ходимлар қуйидаги функцияларни бажаришлари лозим:

1. Бош китобни юритиш
2. Тўланадиган счётлар регистрларини юритиш
3. Олинадиган счётлар режаси
4. Чекларни имзолашга тайёрлаш
5. Тўлов журналини юритиш
6. Банкдаги счётларни назорат қилиш
7. Пул тушумларини йиғиш ва уларни банкдаги ҳисоб-китоб счётига ўтказиш

Масалани ечиш учун талаблар:

1. Келтирилган муаммо шундан иборатки юқорида келтириб ўтилган ходимлар бўйича бажариладиган функцияларнинг тўғри тақсимланмаганидадир. Сиз ушбу функцияларни ходимлар ўртасида шундай тақсимлангки, натижада компанияда ички назорат юқори даражада ташкил этилсин.
2. Ҳар бир функцияни бажарувчи ходимларни лавозими бўйича ажратиб чиқинг.

2-**амалий машғулот**.

Аудит мақсади: Ҳисоб сиёсатини меъёрий ҳужжатлар ва қабул қилинган Низомлар бажарилиш талабларига мувофиқлигини текшириш.

Ҳисоб сиёсати аудитининг асосий вазифалари:

1. Ҳисоб сиёсатини тўғри ташкил қилиш.
2. Ҳисоб сиёсатини Ўзбекистон Республикаси «Ҳисоб сиёсати ва молиявий ҳисобот» бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти ҳамда бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар талабларига мувофиқлигини текшириш.

Топшириқ.

1. Ҳисоб сиёсатини юритиш буйруғи билан танишинг.
2. Буйруқнинг «Ҳисоб сиёсати ва молиявий ҳисобот» БҲМСга мувофиқлигига баҳо беринг.
3. Аудит ўтказиш жараёнида ҳисоб сиёсатининг зарурий жиҳатларини аудитор ишчи ҳужжатида акс эттиринг.
4. Ҳисоб сиёсатининг корхоналар ички назоратини ташкил қилишга таъсирини баҳоланг.

Топшириқни бажариш юзасидан кўрсатмалар.

1. Бажарилган ишлар натижалари “Текшириш назорат варағи” иш ҳужжатига ёзилган.
2. Ҳисоб сиёсатига ички назоратнинг бир элементи нуқтаи назаридан баҳо беринг.

Савол	Жавоб		Изоҳ
1.Ҳисоб ишларини ташкил қилиш 1.1. Ҳужжатлар айланиши графигининг мавжудлиги. 1.2.Ишчи режасининг мавжудлиги.	Ҳа	Йўқ	
2.1.Эскириш ҳисоблаш тартиби. Асосий воситалар бўйича: 2.1.1 Тўғри чизиқли усул. 2.1.2 Қолдиқни камайиш усули. 2.1.3 Кумульятив усул. 2.1.4 Ишлаб чиқариш усули.			
2.2. Номоддий активлар бўйича. 2.2.1. Тўғри чизиқли усул.			

2.2.2. Ишлаб чиқариш усули.			
2.3. Хўжалик жиҳозлари ва инвентарлар (А.Б.Т.Э.Б.) бўйича: 2.3.1 100% ёки 50%ли усул. 2.3.2 Тўғри чизиқли усул. 2.3.3 Ишлаб чиқариш усули.			
3.0 Асосий воситаларни таъмирлаш ҳисоби: 3.1 Таъмирлашни амалга ошириш юзасидан харажатларни қўшиш. 3.2 Асосий воситаларни тамирлаш учун заҳира ташкил қилиш. 3.3 Ҳақиқий харажатларни келгуси давр харажатлари ҳисобига ҳисобдан чиқариш.			
4.0 Моддий бойликлар кирими ҳисоби:			
5.0 Материалларни баҳолаш тартиби: 5.1 Ўртача қиймат бўйича (AVECO). 5.2 LIFO 5.3 FIFO			
6.0 Товарларни баҳолаш усуллари: 6.1 Сотиб олиш баҳоси бўйича. 6.2 Сотиш баҳоси бўйича.			
7.0 Ишлаб чиқариш харажатларини гуруҳлаш ва уларни ҳисобдан чиқариш: 7.1 Тўла ишлаб чиқариш таннархи бўйича. 7.2 Маржинал усул бўйича ёки қисман ишлаб чиқариш таннархи бўйича.			
8.0 Бевосита харажатларни маҳсулот ва хизматлар турлари бўйича қуйидагиларга мутаносиб равишда тақсимлаш: 8.1 Асосий иш ҳақи бўйича. 8.2 Тўғри (бевосита) харажатлар бўйича. 8.3 Моддий харажатлар бўйича: 8.4 Ҳар бир фаолиятдан тушган тушум бўйича (бунда жами тушум 100% деб қаралади); Бошқа усуллар.			
9.0 Тугалланмаган ишлаб чиқаришни балансда акс эттириш усуллари: 9.1 Ҳақиқий таннарх бўйича; 9.2 Режа таннарх бўйича;			

9.3 Харажатларнинг бевосита моддалари бўйича;			
10.0 Тайёр маҳсулотни баҳолаш тартиби: 10.1 Ҳақиқий ишлаб чиқариш таннархи бўйича; 10.2 Режа таннарх бўйича;			
11.0 Солиқлар юзасидан маҳсулотлар ҳисоби тартиби: 11.1 Товарлар (иш, хизматлар)ни жўнатиш (кўрсатиш) ҳамда харидорлардан ҳисоб-китоб ҳужжатларини қабул қилиш тадбирлари бўйича; 11.2 Счётни тўлаш тартиби бўйича;			
12.0 Курс фарқларини ҳисоблаш усуллари: 12.1 9540-“Валюталар курслари фарқидан даромадлар” счёти ёрдамида;			
13.0 Фондлар ва резервлар мавжудлиги; 13.1 Заҳира фонди; 13.2 Келгуси давр харажат ва тўловлари заҳираси; 13.3 Таъмирлаш бўйича; 13.3.1 Таътил ҳақи тўлови бўйича; 13.3.2 ва бошқалар; 13.3.3 Махсус фондлар;			

9-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ДАЛИЛЛАР

1-**амалий машғулот**.

1-**Масала**. Бухгалтерия ҳисоби маълумотларининг тўғрилигини тасдиқловчи қуйидаги аудиторлик далиллари мавжуд:

Ҳақиқий текшириш вақтида аниқланган тугалланмаган ишлаб чиқариш ҳажмини кўрсатувчи инвентаризация маълумотлари

2010- «Асосий ишлаб чиқариш» счёти бўйича бирламчи ҳужжат ва журнал ордерлар

2810- «Омбордаги тайёр маҳсулот» счёти бўйича бирламчи ҳужжат ва журнал ордерлар

Аудиторнинг ўзи иштирок этган ишлаб чиқариш заҳираларининг инвентаризация маълумотлари

Топшириқ: Келтирилган аудиторлик далилларини ишончлилик даражаси бўйича тизимга келтиринг.

2-**Масала**. Қурилиш ташкилоти ўзига тегишли бўлган ер майдонида ўз мақсадларида фойдаланиш учун бино қурди. Аудитор

қурилиш билан боғлиқ харажатларнинг миқдорини акс эттирувчи барча ҳужжатларни тўплади.

Талаб қилинади: Қурилиш таннархининг тўғри ҳисобланганлигини тасдиқловчи ёки инкор қилувчи аудиторлик далилларини топиш.

Ҳисоботда акс эттирилган харажатларнинг тўғрилигини учинчи шахслардан олинган маълумотлар асосида тасдиқлаш.

3-**Масала**. «Кондитер» фирмасини текшириш жараёнида аудитор қуйидаги аудиторлик далилларини тўплади:

1) «Кондитер» фирмаси ходими томонидан тайёрланган ҳақиқий харажатлар таҳлили;
2) «Кондитер» фирмасига тегишли бўлган акциялар миқдори ва мавжудлигини тасдиқловчи акционерлар реестридан кўчирма;
3) Аудиторнинг ўзи иштирок этган товар-моддий заҳиралар инвентаризацияси далолатномаси;

Талаб қилинадн: Ушбу аудиторлик далилларининг ишончлилик даражасини аниқланг.

4-**Масала**. Аудитор томонидан қуйидаги аудиторлик амаллари бажарилди:

1) Транспорт воситаларини рўйхатга олиш ҳужжатлари текширилди;
2) Транспорт воситаларини қабул қилишдаги бирламчи ҳужжатлар ва далолатномалар текширилди;
3) Транспорт воситаларининг ҳақиқий мавжудлиги аниқланди;
4) Транспорт воситаларини сотган мол етказиб берувчилардан оғзаки тасдиқ олинди;

Талаб қилинади: Юқорида бажарилган аудиторлик амалларининг қайси бири корхонанинг транспорт воситаларига эгалик қилиш ҳуқуқини исботлаб беради?

5-**Масала**. Қуйида келтирилган далилларни манбаси (тўғридан-тўғри маълумот, ташқи ёки бошқа шу кабилар)га кўра туркумланг ва уларни муҳимлилиги ва ишончлилигига кўра тартиб билан қўйиб чиқинг:

А) Кредиторларнинг ойлик ҳисоботида кўрсатилган суммалар;

Б) Тасдиқланган ҳужжатларни рўйхатга олиш журналининг «Счётлар бўйича тўловлар» бўлимида кўрсатилган суммалар;

В) Аудиторга тўғридан-тўғри йўлланган кредиторлар хатидаги кўрсатилган суммалар;

Г) Директорлар Кенгаши мажлисидан кўчирмада кўрсатилган суммалар.

6-**Масала**. Аудиторлик далиллар бўйича ишчи стандарт талабига кўра, аудитор муҳимлиликка кўра тест ўтказишнинг қуйидаги келтирилганларнинг биридан фойдаланиши мумкин а) Хўжалик операциялари бўйича тестлар ўтказиш; б) қолдиқлар бўйича тестлар ўтказиш; в) аналитик процедуралар.

Қуйида эса алоҳида аудиторлик процедуралари санаб ўтилган ва Сиз уларни юқорида айтиб ўтилган муҳимлиликка кўра тест ўтказишнинг қайси турига киришини жадвал асосида келтириб ўтинг:

1. Ҳақиқий натижалар билан режадаги кўрсаткичларни солиштириш.
2. Чеклар реестрида қайд этилган «Тўланган» чеклар бўйича проводкаларни топшириш.
3. Тўлашга доир ҳисобланган фоизларнинг қайта ҳисоб-китобини ўтказиш.
4. Заҳиралар айланувчанлик коэффициентини ҳисоблаш ва тармоқ бўйича таққослаш.
5. Йил охирига банк счётларини текшириш.
6. Реализация журнали проводкалари билан счёт-фактуралар ҳисобини солиштириб текшириш.
7. Йил охирига мавжуд корхона канцелярия заҳираларини инвентаризациядан ўтказиш.

10-МАВЗУ: ЭКСПЕРТ ИШЛАРИДАН ВА БОШҚА АУДИТОРЛИК ТАШКИЛОТИ МАЪЛУМОТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

1-**амалий машғулот**.

11-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТАНЛАШ

1-**амалий машғулот**.

12-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТЕКШИРУВИНИНГ ЯКУНИЙ БОСҚИЧИ

1-**амалий машғулот**.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Аудит натижаларига қандай баҳо берилади?
2. Аудиторнинг ишчи ҳужжатларини таҳлил қилинг деганда нималар назарда тутилган?

3. Аудиторлик хулосаси қандай тузилади, унинг таркиби нималардан иборат бўлади ва уларда асосан қанақа маълумотлар акс этади?
4. Аудиторлик хулоса кимга тақдим этилади?
5. Аудиторлик хулосасининг кириш қисмида нима акс этади?
6. Аудиторлик хулосасининг аналитик қисмида нима акс этади?
7. Аудиторлик хулосасининг хулоса қисмида нима акс этади?
8. Аудит стандартлари бўйича хулосанинг нечта ва қандай турлари, шакллари мавжуд ва улар нималарга асосланиб расмийлаштирилади?
9. Қандай ҳолатлар аудиторлик хулосасининг турини аниқлайди:
    - Ижобий хулоса
    - Шартли-ижобий хулоса
    - Салбий хулоса
    - Хулоса беришдан бош тортиш.
10. Текшириш натижаларини баҳолашда муҳимлилик тамойилига асосланиладими, бунга сабаб нима?
11. Аниқланган хатолар жиддийлигига баҳо беринг.
12. Аниқланган хатоликларни тўғрилаш юзасидан маслахатлар беринг ҳамда кейинчалик юзага келиши мумкин бўлган хатоликлар ҳақида маълумотлар беринг.
13. Ҳолатлар бўйича хулосаларни 1-жадвалда акс эттиринг, шунингдек аудиторлик хулосасининг аналитик ва якуний қисмини тайёрлаш учун олинган натижавий маълумотларга изоҳ ёзинг.

Топшириқни бажариш учун шартлар:

1. Маълумотларнинг якунини 1-жадвал кўринишида расмийлаштириш лозим.
2. Аудиторнинг ишчи ҳужжатларини таҳлил қилишда сифат назоратини ўтказиш керак бўлади. Чунки, хулосани объектив бериш учун етарли аудиторлик далил ҳужжатларини йиғиш лозим бўлади.
    - Ишчи ҳужжатларни таҳлил қилишда аудитор ишонч ҳосил қилиши керакки, аудит дастури талабларига амал қилинишини; (бажарилган ишлар характери ва ҳажми қайд этилиши);
    - Ишчи ҳужжатлар аниқ шаклда, содда ва изоҳсиз тақдим қилиниши;
    - Ишчи ҳужжатлардаги маълумотлар ҳисоб ва ҳисоботнинг мазмунини ташкил қилиши ва аудиторлик хулосанинг аналитик қисмига хулоса беришга мувофиқлиги;

3. Аудиторлик хулоса Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2001 йил 14.02 №20-сонли буйруғи билан тасдиқланган 70-сонли Аудиторлик фаолиятининг миллий стандартларининг «Молиявий ҳисоботнинг аудиторлик ҳисоботи ва аудиторлик хулоса» (Иловада кўрсатилган талабларга) мувофиқ келишлиги лозим.
4. Аудиторлик хулосанинг кириш қисмини тузиш учун иловадаги маълумотлардан фойдаланилади.
5. Аудиторлик хулосанинг аналитик қисми ишчи ҳужжатлардаги маълумотларга мувофиқ иловадаги ҳолатларда танлаб олинган вариантларга асосан тузилади.[1]
6. Аудиторлик хулосанинг тури машғулотлардаги танлаб олинган вариантларнинг маълумотларини умумлаштириш асосида аниқланади.

1-жадвал.

Текшириш натижалари

Ишчи ҳужжатлар манбаларига асосланиб далил келтириш	Қоида бузилиши-нинг моҳияти	Таъсири					
		Баланс		Солиқ солиш базаси		Солиқлар	
		Актив	Пассив.	Кўрсаткич	Сумма	Солиқ тури	Сумма
	Жами:						

2-жадвал

Ҳолатлар юзасидан якун

Текшириш режаси	Х Ҳолат	Аниқланган хатолик моҳияти	Қайси меъёрий ҳужжат бузилган	Аниқланган хатолик жиддийлиги	Таъсири		Хатоларни тўғрилаш йўллари
					Молия-вий ҳисоботга	Солиққа тортиладиган базага	

1-**масала.** “Азизбек” корхонаси қурилиш моллари сотиш билан шуғулланади. Курилиш молларини сотиш нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади. 2009 йилда “Азизбек” корхонасининг сотишдан тушган соф тушуми 75 миллион сўмни, шу жумладан нақд пулга сотилган товарлар ҳажми 1250 минг сўмни ташкил этган. Нақд пулга сотилган товарлар назорати ва ҳисоби талаб даражасида йўлга

[1] Хулосанинг аналитик қисми қуйидагиларни ўз ичига олади: ички назорат ҳолатини текшириш натижалари, бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботнинг ҳолати, қонун ва меъёрий ҳужжатлар талабаларига мувофиқ келишлиги;
Бухгалтерия ҳисобини юритиш ва молиявий ҳисоботни тузишда аниқланган жиддий номувофиқликлар ва молиявий қонунларнинг бузилишларини ёзиб чиқиш

қўйилмаганлиги сабабли аудитор зарур аудиторлик амалларини қўллаб, етарли далил тўплай олмади.

Талаб қилинади: Ушбу ҳолатда аудитор қандай хулоса бериши керак?

13-МАВЗУ: ХОРИЖДА АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИ НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Сиз хорижда аудиторлик фаолияти деганда нимани тушунасиз?
2. Хорижда фаолият юритишда қандай меъёрий ҳуқуқий ҳужжатларга амал қилиш лозим, уларни қайси ташкилотлар ишлаб чиқади?
3. Хорижий аудиторлик компанияларидан рейтинги юқори бўлганларидан ўнтасини сананг:
- МДҲда;
- Европада;
- АҚШда;
- Осиё мамлакатларида?
4. Маҳаллий аудиторлик ташкилотларидан қайсилари ҳозирги кунгача хорижда аудиторлик фаолиятини кўрсатиб келмоқда ва улар интеграциясини таъминлаш (хорижга ўз хизматларини таклиф қилиш имкониятига эга бўлиши) учун Сиз қандай таклиф бера оласиз, бу борада қандай чора-тадбирлар кўрилиши лозим?
5. Хорижда ташкилотларни текширишнинг қандай хусусиятлари мавжуд?
6. Хориж фирма ва ташкилотлари ҳисобини аудит қилишда қандай ва қайси ҳужжатлар, бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб хизмат қилади?

14-МАВЗУ: АСОСИЙ ВОСИТАЛАР АУДИТИ

1-**амалий машғулот**.

Асосий воситалар аудитининг асосий вазифалари:

1. Асосий воситаларни ҳужжатларда тўғри расмийлаштирилиши, уларнинг бутлиги ва ҳаракатининг тўғрилигини текшириш.
2. Асосий воситаларни баҳолаш ва қайта баҳолашнинг тўғрилигини текшириш.
3. Асосий воситаларни кирим-чиқим муомалалари бўйича проводкаларнинг тўғри берилганлигини ва тўлиқлигини ҳамда ҳисоб регистрларида тўғри акс эттиришни текшириш.
4. Асосий воситаларнинг сақланиши ва улардан фойдаланишни

назорат қилиш.

5. Ҳисобланган амортизация ажратмалари ва таъмирлаш харажатларининг тўғри акс эттирилганлигини текшириш.

6. Асосий воситалар муомалалари бўйича ҳисобланган солиқларнинг тўғрилигини текшириш.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Асосий воситалар ҳисобини аудит қилишда қандай меъёрий ҳужжатларга асосланилади?
2. Асосий воситаларнинг тўғри баҳоланганлигини қандай текшириб кўриш мумкин?
3. Асосий воситаларнинг мавжудлиги ва сақланишини текшириш учун қандай аудиторлик процедуралари қўлланилади?
4. Асосий воситалар ҳисобини аудит қилишда қандай ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб хизмат қилади?
5. Асосий воситаларнинг кирим қилиниши қандай текширилади (текинга, жисмоний ва юридик шахслардан сотиб олиш, қуриш, ҳисса қўшиш орқали ва ҳоказо)?
6. Транспорт воситаларини сотиб олишни текшириш хусусиятлари нимадан иборат?
7. Асосий воситаларнинг ҳисобдан чиқарилиши (тугатилиши) қандай текширилади?
8. Асосий воситаларга амортизация ҳисоблашнинг тўғрилигини текшириш қандай амалга оширилади?
9. Асосий воситаларни таъмирлаш бўйича муомалаларни текширишда нималарга эътибор берилади?
10. Текинга берилган асосий воситаларнинг ҳисобдан чиқарилишини текшириш хусусиятлари нималардан иборат?
11. Ижарага берилган асосий воситаларни текшириш қандай амалга оширилади?
12. Асосий воситаларга амортизация ҳисоблашда қандай меъёрий ҳужжатлардан фойдаланилади?

2-**амалий машғулот**.

1-**масала.** Аудиторлик текшируви жараёнида аудитор 2460 минг сўмлик асосий восита сотилганлигини аниқлади. Бу муомалалар бухгалтерия ҳисобида қуйидагича акс этган: Асосий воситанинг баланс қийматига:

Д-т 9210 К-т 0130 2460 минг сўм

Асосий воситанинг эскириш суммасига:

Д-т 0260 К-т 9210 1200 минг сўм

Асосий восита учун пул келиб тушган:

Д-т 5110 К-т 9210 2460 минг сўм

Асосий воситани сотишдан молиявий натижа аниқланган:

Д-т 9430 К-т 9210 2340 минг сўм.

Талаб қилинади: Йўл қўйилган хатони аниқлаб, тўғри бухгалтерия проводкаларини беринг. Аудиторлик ҳисоботининг асосий воситалар бўлими учун маълумот тайёрланг.

2-**масала.** Бухгалтерия ҳисобини тиклаб бериш юзасидан хизмат кўрсатаётган вақтда аудитор қуйидаги ҳолатни аниқлади:

Корхонада ишлаб чиқариш учун мўлжалланган асосий восита сотиб олинган бўлиб, унинг қиймати ҚҚС билан биргаликда 12 миллион сўмни ташкил этади. Асосий воситани монтаж қилиш учун монтаж ташкилотига ҚҚС билан бирга 1200 минг сўм пул тўланган. Асосий восита учун амортизация меъёри 15%. Аудитордан асосий воситани киримга олиш, уч ойлик амортизация ҳисоблаш ва 2 коэффициент асосида асосий воситанинг қийматини ошириш (қайта баҳолаш) талаб қилинади.

Талаб қилинади: Ушбу муомаларни амалга оширинг ва бухгалтерия счётларида акс эттиринг. Асосий воситаларни қабул қилишда йўл қўйилиши мумкин бўлган хатоларни айтинг?

3-**масала.** Корхонада муддатидан аввал эскириши оқибатида иккита бошланғич қиймати 135000 сўмдан бўлган музлатгич ҳисобдан чиқарилган. Музлатгичлардан бирининг амортизация ажратмалари 118000 сўмни, иккинчисиники эса 120000 сўмни ташкил қилган. Тугатиш далолатномасида амортизация тўлиқ ҳисобланмаганлигининг сабаби уларни таъмирлаш учун эҳтиёт қисмлар йўқлиги деб кўрсатилган. Музлатгичларни ҳисобдан чиқариш учун ишчиларга демонтаж учун 3750 сўм иш ҳақи ҳисобланган, 4000 сўм металолом ҳамда 9500 сўмлик эҳтиёт қисмлар корхона омборига кирим қилинган. Корхона бухгалтери томонидан музлатгичларни ҳисобдан чиқаришдан кўрилган молиявий натижани 30650 сўм деб баҳолаб, уни 9590 счётда ҳисобдан чиқарилган.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

4-**масала.** Аудиторлик текшируви жараёнида шу нарса аниқландики, текшириш даврида тасдиқланган далолатномага мувофиқ эскириш натижасида 2 дона юк кўтарадиган ускуналар ҳисобдан чиқарилган. Улар бўйича амортизация суммаси 140000 сўмни ташкил этади. Ҳисобдан чиқариш натижасида 3000000 сўмлик металолом киримга олинган. Юк кўтарадиган ускуналарни демонтаж қилиш учун ишчиларга 280000 сўм иш ҳақи ҳисобланган ва 2010-«Асосий ишлаб чиқариш» счётига ўтказилган. Киримга олинган металолом бухгалтерия ҳисобида 1090 счётнинг дебети ва 9320-счётнинг кредитига ёзув қилинган. Ҳар бир юк кўтаргич ускунасини тугатиш натижалари бухгалтерияда алоҳида ҳисобга олинмаган ва тегишли аналитик счётларда акс эттирилмаган. Далолатномада кўрсатилишича юк кўтариш ускуналарининг муддатидан илгари ҳисобдан чиқарилишига асосий сабаб ундан узлуксиз равишда фойдаланилганлиги ва юқори намлик жойда ишлатилиши эканлиги кўрсатилган. Корхона бухгалтери томонидан бухгалтерия ҳисоби регистрларида юқоридаги муомалалар қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 9210 сч, К-т 0130 сч -180000 сўм
Д-т 0230 сч, К-т 9210 сч -140000 сўм
Д-т 9431 сч, К-т 9210 сч -403000 сўм
Д-т 1040 сч, К-т 9210 сч -300000 сўм
Д-т 2010 сч, К-т 6710 сч -280000 сўм

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, ушбу муомалалар бўйича аудиторлик далолатномасини тузинг.

3-**амалий машғулот.**

5-**масала.** Корхона томонидан жорий йилда бинонинг реконструкцияси учун 3 йил муддатга хорижий валютада кредит олинган. Лойиҳа бўйича ўтган йилнинг декабр ойида ишлар тугатилган ва объект ишга туширилган. Ҳисобот йилида мазкур шартнома бўйича банк хизмати учун ва унинг фоизи учун тўловларни амалга оширилган. Лекин ўтган йилларда олинган кредитор қарзлар ўз вақтида тўлаб берилмаган. Бухгалтерия ҳисобида валюта бўйича кредитлар қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 2010 счёт - 132000 сўм.
К-т 5210 счёт - 132000 сўм.
(Шу жумладан 120000 сўм - кредит учун фоиз 12000 сўм - банк

хизмати).

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўлиқ ва тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, ушбу муомалалар бўйича аудиторлик далолатномасини тузинг.

6-**масала.** Корхонада асосий воситаларни танлов асосида инвентаризация қилишда дастлабки нархи 800000 сўм, амортизацияси 300000 сўмлик объект етишмаслиги аниқланди. Ҳисобот йилининг декабр ойида бу объект шартномага кўра унинг нархи 156000 сўм. Инвентаризация ўтказиш пайтида аудиторга шартнома ва қабул қилиш-топшириш акти тақдим этилган. Аудиторлик текшируви жараёнида корхона асосий воситаларидан бир қисмини сотиб юборганлиги ва бу муомалалар бухгалтер томонидан ўз вақтида ҳисобга олинмаганлиги аниқланди. Шунингдек, ушбу хўжалик муомалалари ҳисобот йилининг 31 декабригача бўлган ҳолати бўйича бухгалтерия ҳисоби счётларида акс эттирилмаганлиги текширув жараёнида маълум бўлди.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўлиқ ва тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, ушбу муомалалар бўйича аудиторлик далолатномаларини расмийлаштириш.

15-МАВЗУ: НОМОДДИЙ АКТИВЛАР АУДИТИ

Номоддий активлар аудитининг асосий вазифалари:

1. Активларни номоддий активларга тўғри киритилганлигини текшириш.
2. Номоддий активлар ҳаракатининг ҳужжатларда тўғри расмийлаштирилишини текшириш ва уларнинг бошланғич қиймати тўғри шаклланганлигини текшириш.
3. Номоддий активлар кирими ва чиқими муомалалари бўйича проводкаларни тўғри берилганлигини ва тўлиқлигини ҳамда ҳисоб регистрларида тўғри акс эттирилишини текшириш.
4. Ҳисобланган амортизация ажратмаларини Ўзбекистон Республикаси меъёрий ҳужжатларига мувофиқ акс эттирилганлигини текшириш.
5. Номоддий активлар муомалалари бўйича ҳисобланган солиқларнинг тўғрилигини текшириш.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Номоддий активлар ҳисоби қайси меъёрий ҳужжатлар асосида тартибга солиниб турилади?
2. Номоддий активлар баҳоланишининг тўғрилиги қандай текширилади?
3. Номоддий активлар реаллигини текширишда қандай аудиторлик процедуралар қўлланилади?
4. Номоддий активларнинг ҳужжатларда расмийлаштирилиши ва киримга олинишининг тўғрилигини қандай текширилади?
5. Номоддий активларнинг ҳисобдан чиқарилиши қандай текширилади?
6. Номоддий активларнинг аналитик ҳисобини текшириш тартиби қандай амалга оширилади?
7. Номоддий активларга амортизация ҳисоблашнинг тўғрилигини қандай текширилади?
8. Номоддий активларни аудит қилишда қандай ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб хизмат қилади?

1-**амалий машғулот.**

1-**масала.** Корхона жисмоний шахсдан хусусийлаштирилган квартирани сотиб олди ва уни номоддий актив сифатида 0490 «Номоддий активлар» счётига ўтказилди. Нотариал идорасига сотиш ва сотиб олиш шартномасини расмийлаштириш учун унинг хизматига 52100 сўм нақд пул тўланди.

Харидор билан ҳисоб-китоб муомалалари корхонанинг ҳисоб-китоб счётидан харидорнинг омонат кассасидаги шахсий счётига 11000000 сўм ўтказиб берилди? Бу муомала учун омонат банкининг хизматига 78000 сўм тўлаб берилди.

Нотариал идорасига ва омонат Банкининг хизмати учун тўланган 130100 сўм чет ташкилотлар хизмати харажатларига ҳисобдан чиқарилган.

Бухгалтсрия ҳисобида қуйидагича ёзув қилинган:

Д-т 2010 сч, К.т 5010 сч - 52100 сўм - нотариал идорасининг хизмати.
Д-т 0490 сч, К.т 5110 сч - 11000000 сўм - сотиб олиш қийматига.
Д-т 2010 сч, К.т 5110 сч - 78000 сўм - банк хизмати учун.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудит ҳисоботини тузинг.

2-**масала.** Корхона программа таъминотини ҚҚС билан

биргаликда 246000 сўмга сотиб олди. Маслахат учун фирма томонидан ҚҚС билан биргаликда 36000 сўм тўланган. Корхона бухгалтерия ҳисобида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган.

Д-т 6010 К-т 5110 240000-Программа таъминотига тўлов қилинди.

Д-т 0830 К-т 6010 200000-Программа таъминоти сотиб олинди.

Д-т 6410 К-т 6010 40000-ҚҚС суммасига

Д-т 9429 К-т 6010 30000-Маслахат хизмати суммасига

Д-т 0430 К-т 0830 200000-Программа таъминоти киримга олинди

Д-т 6010 К-т 5110 36000-Маслахат хизмати учун тўлов амалга оширилди

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудит ҳисоботини тузинг.

3-**масала.** Ташкилот товар белгиси ишлаб чиқади. Реклама агентлигига товар белгиси ишлаб чиқиш юзасидан фирма харажатлари 100000 сўм шу жумладан ҚҚС-20000 сўм. Товар белгисини рўйхатга олиш харажатлари 18000 сўм. Ҳисоб регистрларида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган:

Д-т 6010 К-т 5110 120000

Д-т 0830 К-т 6010 100000

Д-т 6410 К-т 6010 20000

Д-т 6990 К-т 5110 18000

Д-т 9429 К-т 6990 18000

Д-т 0410 К-т 0830 100000

Д-т 6010 К-т 5110 20000

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудит ҳисоботини тузинг.

4-**масала.** Корхона товар белгисидан фойдаланиш ҳуқуқини 5 йилга 100000 сўмга ҚҚС суммаси 20000 сўмга сотиб олди. Бухгалтерия ҳисобида берилган хўжалик муомалалари қуйидагича акс этди:

Д-т 6010 К-т 5110 120000

Д-т 0420 К-т 6010 120000

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги

муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудит ҳисоботини тузинг.

16-МАВЗУ: МОЛИЯВИЙ ҚЎЙИЛМАЛАР (ИНВЕСТИЦИЯЛАР) АУДИТИ

1-**амалий машғулот**.

Аудитнинг мақсади. Молиявий қўйилмалар тўғрисидаги бухгалтерия ҳисоботининг ҳаққонийлигини ва унинг самарадорлигини тасдиқлаш.

Аудитнинг асосий вазифалари:

1. Узоқ муддатли ва қисқа муддатли молиявий қўйилмалар, активлар тўғрисида маълумотларни олиш.
2. Молиявий қўйилмаларнинг юридик жиҳатдан ҳаққонийлигини аниқлаш.
3. Қимматли қоғозлар муомалаларининг бухгалтерия ҳисобида тўғри акс этгирилишини ва қонунийлигини текшириш.
4. Қимматли қоғозлар муомалалари бўйича ҳисоб-китобларда солиқ қонунчилигига амал қилинишини текшириш.
5. Қимматли қоғозлар бўйича олинган дивидендларни тўлаш бўйича муомалаларни текшириш.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Ўзбекистон Республикасида касса муомалаларини юритиш тартиби қайси меъёрий ҳужжатларга мувофиқ тартибга солиниб турилади?
2. Касса муомалаларини текширишнинг вазифалари ва кетма-кетлиги нималардан иборат?
3. Касса муомалаларини текширишнинг қандай усуллари қўлланилади?
4. Касса қоидаларига риоя қилинишини текширишга нималар киради?
5. Кассадаги нақд пуллар ва қимматли қоғозларнинг тўғри сақланишини қандай текширилади?
6. Банк муомалаларини текширишнинг вазифалари ва кетма-кетлиги нималардан иборат?
7. Банкдаги счётлар бўйича муомалаларнинг ишончлилигини ва мақсадга мувофиқлигини текширишда қандай аудиторлик

процедураларидан фойдаланилади?
8. Касса ва банк муомалаларини аудит қилиш учун қайси ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб ҳисобланади?
9. Юридик ва жисмоний шахсларга нақд пулга маҳсулотлар реализация қилишни текшириш тартиби қандай амалга оширилади?
10. Ҳисобдор шахсларга берилган нақд пулларни текшириш тартиби қандай амалга оширилади?
11. Касса муомалаларини расмийлаштириш тартибини текшириш қандай амалга оширилади?
12. Кассадан бериладиган нақд пулларни назорат қилиш қандай амалга оширилади?
13. Касса дафтарини юритиш тартиби ва нақд пулларни сақлашнинг тўғрилигини назорат қилиш қандай амалга оширилади?
14. Хорижий валютадаги пулларни қабул қилиш ва тарқатишни назорат қилиш қандай амалга оширилади?
15. Ўзбекистон Республикасида нақд пулсиз ҳисоб-китобларни қайси меъёрий ҳужжатларга мувофиқ тартибга солиниб турилади?
16. Хорижий валютада амалга оширилган ҳисоб-китобларни аудит қилишда қайси ҳужжатларни текшириш зарур бўлади?
17. Валюта счётини аудит қилишнинг асосий хусусиятлари нималардан иборат?
18. Молиявий қўйилмаларни назорат қилиш қандай меъёрий ҳужжатларга асосланиб амалга оширилади?
19. Молиявий қўйилмаларни аудит қилишда қандай ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб хизмат қилади?

2 - амалий машғулот.

1-**масала.** Ўтган йили «Молия» компанияси 50000 сўмлик векселни 2500 сўм дисконт билан сотиб олди. Векселнинг амал қилиш муддати 1,5 йил. Бухгалтерия ҳисобида вексел сотиб олиш қийматида кирим қилинган, сўнгра векселдан сув таъминоти бўйича тўловни амалга ошириш учун фойдаланилди.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо беринг.

2-**масала.** Июн ойида №1384 гувоҳномага асосан ташкилотнинг бошқа ташкилотларга қарашли бўлган акциялари товар-фонд

биржасида сотилди.

Гувоҳномада кўрсатилишича:

Акциянинг сотиш қиймати – 8000 сўм

Аукционда хизматлар учун тўлов – 1600 сўм

Бухгалтерия ҳисоби маълумоти бўйича акция қиймати – 1800 сўм.

Ташкилот бухгалтерия ҳисобида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган:

Д-т 5010 К-т 0610 - 6400

Д-т 0610 К-т 9320 - 4600

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо беринг.

3-**амалий машғулот**.

3-**масала.** Корхона қимматли қоғозлар сотиб олиш мақсадида уч ойга йиллик ставкаси 55% 300000 сўм кредит олди. Ремолиялаштириш ставкаси 60%. Тўланиши шарт бўлган кредитдан фойдаланиш фоиз суммаси қуйидагича ҳисобланган:

300000 55%/ 12х3=41250

Қимматли қоғозлар 300000 сўмга сотиб олинган, бухгалтерияда қуйидагича проводкалар берилган:

Д-т 5110 К-т 6810 300000 Олинган кредит суммасига

Д-т 0610 К-т 5110 300000 Киримга олинган акцияларга тўланган сумма

Д-т 9439 К-т 6810 41250 Кредит фоизи ҳисобланган

Д-т 6810 К-т 5110 41250 Кредит фоизи тўлаб берилган

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо беринг.

17-МАВЗУ: ТОВАР-МОДДИЙ ЗАҲИРАЛАР АУДИТИ

1-**амалий машғулот**.

Аудитнинг мақсади. Балансдаги материал қийматлар «Ишлаб чиқариш заҳиралари» (Материаллар, инвентар ва хўжалик жиҳозлари, тайёр маҳсулот, товарлар) моддаси бўйича кўрсаткичларнинг ишончлилигини текшириш ва бу кўрсаткичларни бош дафтардаги, журнал-ордерлар ва бошқа бухгалтерия ҳисоби регистларидаги маълумотлар билан боғлиқлигини аниқлаш.

Ишлаб чиқариш заҳиралари аудитиниг асосий вазифалари:

1. Ишлаб чиқариш заҳиралари мавжудлигини ва сақланиш ҳолатини текшириш.
2. Ишлаб чиқариш заҳиралари ҳаракатининг ҳужжатларда расмийлаштирилишини текшириш.
3. Ишлаб чиқариш заҳиралари ҳисоб баҳосининг шаклланиши тўғрилигини текшириш.
4. Ишлаб чиқариш заҳираларининг тўлиқлиги ва ўз вақтида киримга олинишини текшириш.
5. Ишлаб чиқариш заҳираларининг ишлаб чиқариш ва бошқа мақсадларга сарфланишини текшириш.
6. Тайёр маҳсулотлар ва жўнатилган товарларнинг тўғри баҳоланишини текшириш.
7. Ишлаб чиқариш заҳираларининг ҳаракатини текшириш.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Материал қийматликларни текширишда қандай меъёрий ҳужжатлардан фойдаланилади?
2. Тўғри баҳолаш қандай белгиланади:
- материалларга;
- товарларга;
- инвентар ва хўжалик жиҳозларига?
3. Инвентар ва хўжалик жиҳозларининг киримга олиниши ва ҳисобдан чиқарилишининг тўғрилигини текшириш қандай амалга оширилади?
4. Инвентар ва хўжалик жиҳозларига эскириш ҳисобланадими?
5. Материал ресурсларнинг мавжудлиги ва сақланиши тўғрилигини қандай текширилади?
6. Ишлаб чиқариш заҳираларининг ҳаракати бўйича муомалаларнинг ҳужжатларда тўғри расмийлаштирилишини текшириш қандай амалга оширилади?
7. Ишлаб чиқариш заҳираларидан келган камомад ва нобудгарчиликларнинг ҳисобдан чиқарилиши бўйича муомалаларнинг тўғри акс эттирилганлигини текшириш қандай амалга оширилади?
8. Ишлаб чиқариш заҳираларининг аудитини текшириш манбалари бўлиб қайси дастлабки ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари ҳисобланади?

9. Ишлаб чиқариш заҳираларининг инвентаризация натижалари қандай расмийлаштирилади ва унда кимлар иштирок этишлари лозим?

2-**амалий машғулот**.

1-**масала.** Шакар ишлаб чиқариш заводидан темир йўл орқали улгуржи савдо ташкилотига 25 тонна шакар жўнатилган. Юк ортилган вагон белгиланган станцияга 21.12.да келган ва юкларни туширишга берилган. Шакарни қабул қилиш пайтида 23.12 куни далолатнома расмийлаштирилиб, комиссия таркибига омбор мудири Низомов Т. ва Эгамов О., бухгалтер Қосимов Н.лар киритилган. Далолатномада кўрсатилишича мол етказиб берувчининг ҳужжатига мувофиқ 25000 кг шакар, ҳар бир килограмми 2000 сўм дан умумий суммаси 50000000 сўмни ташкил қилади. Шакарни тортиб кўрилганда 150 кг шакар суммаси 30000 сўм кам келганлиги кўрсатилган. Қабул қилиш далолатномасига асосан 24850 кг шакар бухгалтерияда киримга олинган. Камомад суммаси 2010 «Ишлаб чиқариш харажатлари» счётига ҳисобдан чиқарилган. Далолатнома ҳеч ким томонидан тасдиқланмаган. Шакарни ташиш пайтидаги табиий камайиши нормаси 0,15%.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо беринг.

2-**масала.** Корхона ўзида ишлаб чиқарилган оёқ кийимларни болалар уйига ҳайр-саҳоват сифатида топширди. Бу муомала бухгалтерия ҳисобида қуйидагича акс этган.

Д-т 9439 К-т 2810 60000 сўм

Бу ҳақиқий таннарх бўйича.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо беринг.

3-**масала.** Улгуржи савдо ташкилоти товарларни ҳайр саҳоват мақсадида мактаб интернатга берди. Улгуржи савдо ташкилоти бухгалтерия ҳисобида бу муомала қуйидагича акс этган.

Д-т 9439 К-т 2910 130000 сўм ҳисобга олинган баҳода.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо

беринг.

4-**масала.** Корхона томонидан хайр эҳсон мақсадида болалар касалхонасига дорилар берилди. Бу муомала бўйича сумма чакана баҳо 300000 сўм, савдо устамаси 30% ҚҚС10% ва қуйидагича проводка берилган.

Д-т 8530 К-т 41 10 300000

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текширинг ва ҳолатга баҳо беринг.

5-**масала.** Аудиторлик текшируви жараёнида аудитор қуйидагиларни аниқлади: Ҳисобот даври бошига материаллар қолдиғи 2000 минг сўм бўлиб, ҳисобот даврида асосий ишлаб чиқариш учун 1000 минг сўмлик, ёрдамчи ишлаб чиқаришга 200 минг сўмлик, транспорт воситаларининг ремонти учун 50 минг сўмлик, бошқарув эҳтиёжлари учун 10 минг сўмлик, ётоқхонани таъмирлаш учун 70 минг сўмлик материал сарфланган. Ушбу муомалаларни акс эттириш учун бухгалтерия ҳисобида қуйидаги ёзувлар қилинган:

Д-т 2010 «Асосий ишлаб чиқариш» 1000 минг сўм

Д-т 2310 «Ёрдамчи ишлаб чиқариш» 200 минг сўм

Д-т 2510 «Умумишлаб чиқариш харажатлари» 60 минг сўм

Д-т 9410 «Сотиш харажатлари» 70 минг сўм

Д-т 9420 «Маъмурий-бошқарув харажатлари» 180 минг сўм

К-т 1000 «Материаллар» 1330 минг сўм.

Талаб қилинади: Материалларни ҳисобдан чиқариш билан боғлиқ нотўғри бухгалтерия проводкаларини аниқланг. Аудиторлик ҳисоботи учун маълумот тайёрланг.

18-МАВЗУ: МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОТИШНИНГ АУДИТИ

1-**амалий машғулот**.

1-**масала.** Ишлаб чиқариш корхонасини аудиторлик текширувидан ўтказиш вақтида қуйидагилар аниқланди:

Корхона ходимларига медицина хизмати кўрсатиш учун пул тўланган:

Д-т 2510 К-т 5110 3000 минг сўм.

Корхона ходимлари фарзандларининг дам олишлари учун

лагерга путёвка олинган:

Д-т 9430 К-т 5110 1500 минг сўм.

Оборот маблағларини тўлдириш учун олинган қисқа муддатли кредит фоизи тўланган:

Д-т 6810 К-т 5110 74 минг сўм.

8-март «Хотин-қизлар байрами» муносабати билан совға олинган:

Д-т 9420 К-т 5010 270 минг сўм.

Талаб қилинади: Харажатларни ҳисобга олишдаги хатоликларни аниқланг.

2-**масала.** Аудитор томонидан ускунани монтаж қилиш учун сарфланган харажатларни ишлаб чиқариш харажатлари таркибига киритилганлиги аниқланди. Ушбу монтаж ишлари монтаж қилувчи ташкилот томонидан бажарилган бўлиб, ушбу монтаж амалдаги асосий воситаларни реконструкция (модернизация) қилиш ишлари таркибига киритилади.

Талаб қилинади: Бу ҳолатда қандай меъёрий ҳужжат бузилган? Хатонинг сабабини аниқланг ва ушбу муомалаларни акс эттирувчи бухгалтерия проводкаларини беринг.

19-МАВЗУ: ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ АУДИТИ

1-**амалий машғулот.**

Аудитнинг мақсади: Пул маблағлари бўйича амалга оширилган хўжалик муомалаларини қонуний, ишончли ва хўжалик учун мақсадли тартибда ташкил қилиш.

Касса муомалалари аудитининг асосий вазифалари:

1. Кассадаги нақд пул маблағларини сақлаш шароитини текшириш.
2. Кассадан нақд пуллар кирими ва чиқимини расмийлаштирувчи дастлабки ҳужжатларнинг тўғрилигини текшириш.
3. Касса муомалаларини юритиш тартибини текшириш.
4. Касса муомалалари ҳисоби, касса дафтари ва аналитик ҳисоб маълумотларини текшириш.
5. Банкдан юридик ва жисмоний шахслардан кассага кирим қилинган нақд пулларнинг тўлиқлиги ва ўз вақтида киримга олинишини текшириш.

2-**амалий машғулот.**

1-**масала.** 10 февралда савдо ташкилоти бош кассаси инвентаризация қилинди. Бош кассир аудиторлар комиссиясига нақд 125000 сўм борлигини эълон қилди. Касса ҳисоботи маълумоти бўйича шу кун бошига нақд пул қолдиғи 25600 сўм бўлган. 10 феврал куни №151 касса кирим ордери бўйича 1-кассага 30000 сўм пул тушган ва шу сумма кирим қилинган. Шунингдек, 2-кассага тушган 27000 сўм № 152 касса кирим ордери бўйича кирим қилинган. 10 февралдаги №137 касса чиқим ордери бўйича банкка 44800 сўм топширилган.

Бош кассир қуйидаги шахсларга маошгача пул берганлигини тушунтириш хатида кўрсатиб ўтган:

Сотувчи Ҳамидова С.Г.га - 55000 сўм.

Ишчи Ахмедова А.Ш.га - 40000 сўм.

Кассир Абдуллаева Л.А.га - 35000 сўм

Кассир фикри бўйича бу суммалар иш ҳақи бериладиган кун юқоридаги шахслардан ушлаб қолинади.

Талаб қилинади: Инвентаризация билан боғлиқ тадбирларни амалга оширинг. Холатга баҳо беринг.

2-**масала.** Банк томонидан корхона кассасига нақд пул қолдиғи меъёри 20000 сўм қилиб белгиланган. Текширилаётган давр мобайнида 5010-«Касса» счёти бўйича регистрда ҳамда касса ҳисоботида нақд пул қолдиғи кўрсатилган.

1 февралда – 35000 сўм
18 февралда – 760000 сўм
1 мартда – 220000 сўм
1 апрелда – 286500 сўм
15 апрелда – 148700 сўм
2 майда – 137000 сўм
15 майда – 128000 сўм
5 июнда – 472700 сўм
1 июлда – 127000 сўм
10 июлда – 168000 сўм
1 августда – 113000 сўм
10 сентябрда – 157000 сўм
10 октябрда – 158000 сўм

12 декабрда – 158000 сўм

Савдо корхоналари учун иш ҳақи бериш санаси ҳар ой учинчи ёки ўн еттинчи куни қилиб белгиланган.

Талаб қилинади: Кассада инвентаризация қоидалари бузилган ёки йўқлигини аниқланг?

3-**амалий машғулот**.

Аудитнинг мақсади: Хорижий валютада ифодаланган мулклар ва мажбуриятлар ҳисоби ва ҳисоботи маълумотларини меъёрий ҳужжатларга мувофиқ тарзда ташкил қилиш.

1. Хорижий валюта бўйича ҳисобот кўрсаткичларининг ҳаққонийлигини текшириш.
2. Хорижий валюта муомалалари ҳисоби тўлиқлиги, тўғрилиги ва уларнинг ҳужжатларда тўғри акс эттирилганлигини текшириш.
3. Хорижий валюта ҳисоби меъёрларига амал қилинаётганлигини текшириш.
4. Хорижий валюта муомалалари бўйича бухгалтерия ҳисоби регистрлари тўғри юритилаётганлигини текшириш.

1-**Масала**. 6-феврал куни корхона валюта счётига 1000 долл. умумий сўмдаги қиймати 1600000 сўм тушди. Бухгалтерия ҳисобида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган:

Д-Т 5220 – 1600000 сўм

К-Т 9010 – 1600000 сўм

700 долл. 1120000 сўм учун жорий йилнинг 24 февралида бухгалтерлик ёзув қилинди. Валюта счёти бўйича банк кўчирмасига ҳеч қандай ҳужжат илова қилинмаган.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

2-**Масала**. Апрел ойида корхонада 140 долл. валюта сотилди. Бу муомала корхона бухгалтерия ҳисобида қуйидагича акс эттирилган.

Реализация қилинган валюта суммаси жорий счётидан ҳисобдан чиқарилди.

Д-т 5710 – 23840 сўм

К-т 5220 – 23840 сўм

Реализация қилинган валюта суммаси бўйича ҳисоб-китоб счётига пул кирим қилинди.

Д-т 5110 – 24000 сўм
К-т 5720 – 24000 сўм

Валюта сотилгани учун банкнинг комиссион хизмат ҳақи ҳисобдан чиқарилди.

Д-т 9439 – 2650 сўм
К-т 5110 – 2650 сўм

Валютани сотиш бўйича фойда суммаси акс эттирилди.

Д-т 5720 – 1600 сўм
К-т 9220 – 1600 сўм
Д-т 9220 – 1600 сўм
К-т 9320 – 1600 сўм

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

3-**Масала**. Контракт бўйича Полшага 6120 долл.га ускуналар сотилди. Валютага сотилган асосий воситалар бўйича бухгалтерия ҳисобида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган:

1.Д-т 9210 400000 К-т 0130 400000
2. Д-т 0230 392000 К-т 9210 392000
3.Д-т 4010 979200 К-т 9210 979200
4.Д-Т 4710 195840 К-т 6410 195840

Харидор тўловни икки марта амалга оширади.

1) 15.08. санада 35000 долл. 54880000 сўм. Шу санада 1 долл.= 1568 сўм.

06.09. санада 5000 долл. 7980000 сўм. Шу санада 1 долл. = 1596 сўм.

Ускуна жўнатиш қабул қилиш-топшириш акти бўйича 10.09.да амалга оширилди. Шу санада доллар курси 1600 сўмни ташкил этган.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

4-**Масала**. Аудитор бош дафтар ва касса дафтари счётлари оборотларини текшириб бир неча хўжалик муомалаларига ойдинлик киритди. Бош дафтар ҳамда касса дафтарида қуйидагича проводкалар келтирилган.

Д-т 5010 К-т 2310
Д-т 5010 К-т 9030

Бошланғич ҳужжатлар ва унга илова ҳужжатларида кассага нақд пул тушганлиги маълум бўлди. Нақд пул қуйидагилар учун тушган.

А) Корхона автотранспортларидан фойдаланганлик учун - 8500 сўм;

Б) Омборда баъзи товарларни сақлаганлиги учун - 12000 сўм;

С) Ортиш-тушириш хизматлари учун - 10800 сўм.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

5-**Масала**. Корхона ҳисоб сиёсати буйруғига асосан реализация бўйича тушум фақатгина маҳсулот жўнатилганда 21 мартда чет эллик харидорга 5000 долл.га счёт ёзилди. Шу санада 1 долл.=1520 сўмга тенг бўлган. Бухгалтерия ҳисобида қуйидагича бухгалтерия ёзуви қилинган.

Д-т 4310 К-т 9220 – 7600000 сўм

Ҳақиқатда маҳсулот 5 апрелда ортиб жўнатилган. Шу санада 1долл. =1546 сўмга тенг бўлган.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидаи юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

6-**Масала**. Бухгалтерия ҳисоби регистрида 5010 счёт бўйича ҳисобот йилида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган:

Сана	Муомала мазмуни	Счётлар корреспонденцияси				Жорий қолдиқ
		Дебет		Кредит		
		Счёт	Сумма	счёт	сумма	
25.01	Мижозлар томонидан ксероксдан фойдаланилди	5510	18000	2010	18000	201000 219000
25.01	Материаллар сотилди	5510	10800	10	10800	327000

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

20-МАВЗУ: ҲИСОБ-КИТОБЛАР АУДИТИ

Аудитнинг мақсади. Дебитор ва кредиторлик қарзлар бўйича ҳисобот кўрсаткичларининг ишончлилиги учун етарли далиллар олиш.

Ҳисоблашиш ва кредит муомалалари аудитининг асосий вазифалари.

1. Вақтида ундирилмаган ва корхона томонидан талаб қилинмаган қарзлар мавжуд бўлса уларга чора-тадбирлар кўриш ва ундириш чораларини кўриб чиқиш.
2. Ҳисоб маълумотларидаги кредит ва қарзларнинг ҳужжатларини ва унинг реаллигини назорат қилиш.
3. Олинган қарзларнинг мақсадга мувофиқ ишлатилишини ва уни ўз вақтида қайтарилишини текшириш.
4. Кредитлар бўйича фоизларнинг тўғри тўланишини назорат қилиш.
5. Олинган кредитларнинг асослилигини ва қонунга мувофиқлигини текшириш.
6. Ҳисоблашиш ва кредит муомалалари бўйича синтетик ва аналитик ҳисоб юритилишининг тўғрилигини текшириш.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Берилган кредитларнинг таъминланишини текшириш тартиби қандай амалга оширилади?
2. Сафар хизматига жўнатилган ходимлар бўйича ҳисоб-китобларни текшириш тартиби қандай амалга оширилади?
3. Кредит ва қарзлар бўйича муомалаларни текшириш тартиби қандай амалга оширилади?
4. Ҳисоблашиш муомалалари қандай меъёрий ҳужжатлар асосида тартибга солиниб турилади?
5. Ҳисоблашиш ҳужжатларини расмийлаштириш тартиби қандай?
6. Ҳисоблашиш ва кредит муомалаларини аудит қилишда қандай ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб хизмат қилади?
7. Мол етказиб берувчи ва пудратчилар билан ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
8. Берилган ва олинган аванслар бўйича ҳисоблашишлар аудитининг қандай асосий ҳусусиятлари мавжуд?
9. Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоблашишлар аудитининг

қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
10. Даъволар бўйича ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
11. Бюджет билан ҳисоблашишлар аудитининг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
12. Бюджетдан ташқари фондларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
13. Меҳнат ҳақи бўйича ҳисоблашишларни текширишнинг қандай хусусиятлари мавжуд?
14. Моддий жавобгар шахслар бўйича ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
15. Моддий зарарларни қоплаш бўйича ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
16. Таъсисчилар билан ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
17. Турли дебитор ва кредиторлар бўйича ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
18. Шўъба корхоналари билан ҳисоблашишларни текширишнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?
19. Кредитлардан мақсадли фоидаланишни текшириш қандай амалга оширилади?
20. Банк кредитлари ҳисобининг хусусиятлари қандай?

1-амалий машғулот.

1-Масала. Банк кўчирмаси бўйича 15.10 санада 230000 сўм материаллар учун тўланган қурилиш материаллари базасига тўланган счётга юк хати илова қилинмаган. Ҳисоб регистрида юқоридаги сумма қуйидагича акс этган. Д-т 6010 К-т 5110 230000

Материаллар ҳисоби регистрида ҳамда материал ҳисоботида материаллар кирими счёти ҳақида ҳеч қандай маълумот йўқ.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидаи юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

2-**Масала**. Шартнома бўйича корхона келгусида материал етказиб бериш шарти билан 180000 сўм бўнак олди. 6310-«Олинган бўнаклар бўйича ҳисоб-китоблар» счёти бўйича регистрда январ ва март ойларида қуйидагича бухгалтерия ёзувлари қилинган.

Д-т 5110 К-т 6310 180000

Д-т 6310 К-т 6010 180000

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

3-**Масала**. 14.03 санадаги №25-сонли касса чиқим ордери бўйича ҳисобот йилида корхона касасидан котиба Муратова К.Н.га 2000 сўм ҳисобдор сумма берилган. Аванс ҳисоботи расмийлаштирилмаган ва кассага пул қайтариб берилмаган. Бухгалтернинг тушунтириши бўйича берилган сумма менеджер Собиров А.Н.га ҳисобдор сумма қилиб бериб юборилган.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

4-**Масала**. Корхонада ҳисобот йилида 10.08 куни 109-сонли буйруққа асосан ўзининг ходими Ахмедов Р.С. Фарғона шаҳрига хизмат сафарига жўнатилди. Хизмат сафари учун 60000 сўм берилган.

Ахмедов Р.С. хизмат сафаридан қайтиб келгандан сўнг аванс ҳисоботи топширган. Аванс ҳисоботи 26.08 куни 58000 сўмга тасдиқланган 2000 минг сўм кассага қайтариб топширилган. Аванс ҳисоботида меҳмонхона квитанцияси 17400 сўм бўлган. Қолган хизмат харажатларига тегишли тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд. Шунга мувофиқ бухгалтерия ҳисобида қуйидаги ёзувлар қилинган:

Санаси	Муомалалар мазмуни	Ҳужжат	Счётлар корреспонденцияси		Сумма
			Дебет	Кредит	
10.08	Ахмедов Р.С.га сафар хизмати учун ҳисобдор сумма берилган	10 август 109-сонли буйруқ, 94-сонли касса чиқим ордери	6870	5010	60000
26.08	Фойдаланилмаган сафар хизмати суммаси кассага қайтарилган	ҳисоб-китоб расчёти, 185-сонли касса кирим ордери	5010	6870	2000
26.08	Аҳмедов Р.С.нинг хизмат сафари харажатлари “Давр	Аванс ҳисоботи	9429	6870	58000

	харажатлари”га ҳисобдан чиқарилди.				

5-**Масала**. Оборот ведомостида 6010-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланадиган счётлар» счёти кредит қолдиғи 500700 сўм. Дебет қолдиғи 70350 сўм. Баланс маълумотлари бўйича мол етказиб берувчилар счёти кредиторлик қарзлари 430350 сўмни ташкил қилган.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

6-**Масала**. Корхона бош директори муовинининг Германияда ўқиши учун 2700000 сўм тўлаб берилди. Ўқиш учун тўланган сумма унинг йиллик даромадига қўшилмаган. Ўқиш учун тўланган сумма мақсадга мувофиқ эмаслиги аниқланди.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

7-**Масала**. Корхона томонидан жорий йилда бинонинг реконструкцияси учун 3 йил муддатга хорижий валютада кредит олинган. Лойиҳа бўйича ўтган йилнинг декабр ойида ишлар тугатилган ва объект ишга туширилган. Ҳисобот йилида мазкур шартнома бўйича банк хизмати учун ва унинг фоизи учун тўловларни амалга оширилган. Лекин ўтган йилларда олинган кредитор қарзлар ўз вақтида тўлаб берилмаган. Бухгалтерия ҳисобида валюта бўйича кредитлар қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 2010 счёт, К-т 5210 счёт - 132000 сўм.

(Шу жумладан 120000 сўм - кредит учун фоиз 12000 сўм - банк хизмати).

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

2-**амалий машғулот**.

1-**масала.** Ишбай иш ҳақи олиб ишловчи ходим Алиев А. белгиланган ишлаб чиқариш меъёрини 120%га ошириб бажарди. Меъёрни 100% бажарган вақтда тўғри ишбай иш ҳақи учун ойлик иш

ҳақи миқдори 200 минг сўм. Корхонанинг Ички Низомига асосан ишлаб чиқариш меъёрини 105%дан юқори бажарган ишчиларга ҳар бир ошириб бажарилган % учун маҳсулот расценкаси 1,4 баробар юқори тўлаш кўзда тутилган. Ушбу ойда ишчи Алиев А.га ҳисобланган иш ҳақи 215 минг сўмни ташкил қилган.

Талаб қилинади: Ҳисобланган иш ҳақининг тўғрилигини аниқланг.

21-МАВЗУ: КОРХОНА ХУСУСИЙ КАПИТАЛИ АУДИТИ

Аудитнинг мақсади. Устав капиталининг шакланиши тўғрисидаги маълумотларнинг ҳисоботда тўғрилигини текшириш.

Устав капитали аудитининг асосий вазифалари:

1. Устав капиталининг меъёрий ҳужжатлар талабларига мувофиқлигини текшириш.
2. Таъсис ҳужжатларига киритилган ўзгаришларни текшириш.
3. Устав капитали шаклланишининг тўғрилигини текшириш.
4. Устав капитали бўйича ҳисоб ва ҳисоботни текшириш.

1-**амалий машғулот**.
НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Устав капитали ва таъсисчилар билан ҳисоблашишларни аудит қилишда қайси меъёрий ҳужжатлардан фойдаланилади?
2. Устав капиталини шакллантиришни текшириш қандай амалга оширилади?
3. Устав капитали ҳисоби ва ҳисоботи аудити қандай ўтказилади?
4. Аудитор таъсис ҳужжатлари билан танишишда қандай маълумотларни текшириши лозим?
5. Устав капиталини аудит қилишда қандай ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб хизмат қилади?
6. Устав капиталини шакллантиришда ва таъсисчилар билан ҳисоблашишларда солиққа тортишни текшириш хусусиятлари қандай амалга оширилади?

1-**масала.** Таъсис шартномасига мувофиқ ташкилотнинг устав капитали бир нечта юридик шахслар томонидан шаклантирилган. Таъсисчилардан бири ишлаб чиқариш майдонларидан фойдаланиш ҳуқуқини ўтказиш йўли билан 2000000 сўм миқдорда 10 йил муддатга ўз ҳиссасини қўшди.

Бухгалтерия ҳисобида ҳиссаларни расмийлаштириш қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 6610 К-т 8310 2000000

Устав капиталига қўшиладиган ҳиссаси:

Д-т 0480 К-т 6610 2000000

Шундай қилиб, янги ташкил этилган ташкилот бу ҳуқуқни ўзининг номоддий активлари таркибига киритади.

2 йилдан сўнг аудиторлик текширувлари давомида аниқланадики, кўрсатилган номоддий актив таъсисчи баланси ҳисобида бўлмаган, бунинг оқибатида таъсисчи уни устав капиталига ҳисса сифатида ўтказишга ҳақли эмас эди.

Ўтган давр учун ушбу номоддий активга Д-т 2010 К-т 0580 проводка орқали амортизация ҳисобланган. Амортизация ажратмалари суммаси 40000 сўмни ташкил этди.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

2-**масала.** А ташкилотнинг В корхона устав капиталидаги улуши 25000 минг сўмни ташкил қилади. А ташкилотнинг улушини С корхона 32000 минг сўмга сотиб олди. А ташкилотда бу хўжалик муомалалари қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 5110 сч., К-т 8330 сч - 25000 минг сўм.

Д-т 5110 сч., К-т 9590 сч - 7000 минг сўм.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

2-амалий машғулот.

Аудитнинг мақсади. Фондлар ва резервларнинг шаклланиши ва улардан фойдаланиш ҳисоби ва ҳисоботининг ҳаққонийлигини таъминлаш.

Аудитнинг асосий вазифалари:

1. Фондлар ва резервларнинг шаклланиши белгиланган нормаларга мувофиқ келишлигини текшириш.
2. Фондлар ва резервлардан фойдаланиш мақсадга мувофиқлигини ва қонунийлигини текшириш.
3. Фондлар ва рсзервлар муомалаларини бухгалтерия счётларида

тўғри акс эттирилганлигини текшириш.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Фондлар ва резервларни аудит қилишда қайси меъёрий ҳужжатлардан фойдаланилади?
2. Келгуси давр харажатлари ва тўловлари резервини назорат қилиш қандай ташкил этилади?
3. Резерв фондини ташкил қилиш ва ундан фойдаланишнинг қандай қоидалари мавжуд?
4. Даргумон қарзлар бўйича резервлар ҳисобининг ҳолати ва юритиш тартиби қандай текширлади?
5. Фондлар ва резервлар муомалаларини аудит қилишда қайси ҳужжатлар ва бухгалтерия ҳисоби счётлари текшириш манбалари бўлиб ҳисобланади?

1-**масала.** Ҳисобот йилининг 4 чорагида ташкилот томонидан хоналарни таъмирлаш ишларини ўтказиш учун 900000 сўм миқдорида келгуси давр харажатлари ва тўловлар резерви ҳисоблаб чиқилган. Бу муомала бухгалтерия ҳисобида қуйидагича акс эттирилган.

Д-т 2010 К-т 8910 900000

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини тскшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

2-**масала.** Ташкилот сифатида «Жамғариш», «Хусусийлаштирилган инвестицион фонд», «Резерв фонди», «Хайрия», «Саҳоват» каби фондлар яратилди.

Фондларни ташкил этиш тартибини акс эттирувчи ҳужжатлар аудиторга тақдим этилмаган. «Жамғариш» фондп бўйича 9390 счёти дебетида ёзув қилинган. Ҳамда муомалалар қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 8910 К-т 6710 860000 иш ҳақига

Д-т 8710 К-т 8910 200000 ижтимоий соҳалар фондига ажратмалар.

Талаб қилинади: Корхона бухгалтери томонидан юқоридаги муомалалар тўғри ҳисобга олинганлигини текшириб, аудиторлик далолатномасини тузинг.

3-**масала.** Ташкилотда келгуси давр харажатлари ва тўловлари резерви ташкил этилган.

Йиллик мукофот тўловига;

Таъмирлаш фондини шакллантириш маблағлари жорий ва капитал ремонт бўйича харажатларига ўтказилган.

1-жадвал.

Ҳисоб регистри учёти бўйича	Ой бошига қолдиқ		Оборотлар		Ой охирига қолдиқ	
	Д-т	К-т	Д-т	К-т	Д-т	К-т
Январ	-	-	-	-	-	-
Феврал	-	-	32000	32000	-	
Март	-	32000		16000	-	48000
Жами 1-чорак		48000	-	48000	-	
Апрел	-	48000		-	-	48000
Май	-	48000	-	36000"	-	84000
Июн	-	84000	-	-	-	84000
Жами 2-чорак		48000	-	36000	-	84000
Июл		84000	-	46000	-	130000
Август		130000	-	• 25000"	-	155000
Сентябр		155000	-	-	-	155000
Жами 3-чорак		84000	-	71000		155000
Октябр		155000	63000	28000	-	120000
Ноябр		120000	51000	-	-	69000
Декабр		69000	33000	-	-	36000
Жами 4-чорак		155000	147000	28000	-	36000

22-МАВЗУ: МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР АУДИТИ

Аудитнинг мақсади: Сотишдан тушган тушум кўрсаткичларини ҳисоботда акс эттирилишининг ишончлилигига баҳо бериш.

1. Маҳсулот (иш, хизматлар) реализацияси бўйича муомалаларни ҳужжатларда тўғри акс эттириш ҳамда тўлиқлигини текшириш.
2. Маҳсулот (иш, хизматлар) реализацияси аналитик ва синтетик ҳисоби юритилиши тўғрилигини текшириш.
3. Товар ва хизматлар баҳоси тўғри шаклланганлигини текшириш.
4. Сотилган маҳсулот таннархининг тўғри акс эттирилишини текшириш.
5. Маҳсулот реализацияси муомалаларининг солиқ қонунчилигига мувофиқлигини текшириш.

1-**амалий машғулот.**

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Молиявий иатижаларни аудит қилишда фойдаланиладиган асосий меъёрий ҳужжатларни келтиринг?
2. Харажатларни аудит қилиш қандай ташкил этилади?
3. Ишлаб чиқариш харажатларига ва маҳсулотлар (иш, хизматлар) таннархига киртиладиган харажатларни тўғри аниқлашни қандай текширилади?
4. Операцион даромадлар ва харажатларни шакллантиришни тўғри текшириш қандай амалга оширилади?
5. Реализациядан ташқари даромадлар ва харажатларнинг тартибини текшириш қандай амалга оширилади?
6. Корхоналар фаолияти молиявий натижаларини шакллантириш ва фойданинг ишлатилиши қандай текширилади?
7. Харажатлар, тушумлар ва реализациядан ташқари даромадлар ва харажатларни аудит қилишда қайси ҳужжатлар ва бухгалтерия счётлари текшириш манбалари бўлиб ҳисобланади?
8. Харажатлар счётининг аналитик ҳисобини текшириш қандай амалга оширилади?
9. 9000, 9600 “Асосий (операцияли) фаолиятдан олинадиган даромадлар” ва “Молиявий фаолият бўйича харажатлар” счётларининг аналитик ҳисобини текшириш қандай амалга оширилади?

2-**амалий машғулот.**

Аудитнинг мақсади: Ишлаб чиқариш харажатларини ва маҳсулотларни сотишни ҳисоб ва ҳисоботда тўғри акс эттирилишини текшириш.

Аудитнинг асосий вазифалари:

1. Маҳсулот таннархига қўшиладиган харажатларни тўғри аниқлаш ва ҳужжатларда тўғри расмийлаштирилишини текшириш.
2. Харажатларнинг элементлари бўйича шаклланишини текшириш.
3. Маҳсулотлар таннархини тўғри аниқлашни текшириш.
4. Маҳсулот турларига ва тугалланмаган ишлаб чиқаришга харажатларнинг тақсимланишини текшириш.

1-**масала.** 9400-«Давр харажатлари» ва 5110-«Ҳисоб-китоб» счётларининг дебети бўйича бухгалтерия проводкаларида акс

эттирилган харажатларни ва ҳисоб-китоб счёти бўйича ёзувларни қарама-қарши усулда текшириш пайтида, аудитор томонидан шу нарса аниқландики, жорий йилда корхона автомобил сотиб олган. Автомобилнинг баҳоси 4500 минг сўм ва ҚҚС эса 900 минг сўмни ташкил қилган. Автомобилни киримга олишда 4500 минг сўм баланс баҳоси деб белгиланган 900 минг ҚҚС суммасини 9430 «Бошқа операцион харажатлар» счётига олиб борган.

Талаб қилинади: Юқоридаги холат бўйича бухгалтерия проводкаларига баҳо беринг, зарур бўлса керакли тўғрилашларни амалга оширинг?

2-**масала.** Харажатлар ҳисоби бўйича ёзувларни текшириш пайтида аудитор маҳсулотнинг таннархига қуйидаги хизматлар тўлови киритилганлигини аниқлади.

Проводка Д-т 9430 К-т 6010 ташкилот мулки ҳисобланган хонага янги телефон линияси ўрнатиш учун алоқа бўлимига – 18500 сўм;

Ёнғиндан сақлаш сигнализацияси ўрнатганлик учун ўт ўчириш ташкилотига 11000 сўм;

Локал компьютер сети ўтказиш ташкилотига - 56000 сўм.

Талаб қилинади: Юқоридаги ҳолат бўйича бухгалтерия проводкаларига баҳо беринг, зарур бўлса керакли тўғрилашларни амалга оширинг?

3-**масала.** Ички аудиторни тайёрлаш учун ташкилот унинг махсус аудиторлик курсида ўқиши учун ва аудиторлик курслари ва аудиторлар аттестати олиш билан боғлиқ харажатларни тўлади. Бу операция ҳисобда қуйидагича акс эттирилган:

Д-т 9430 К-т 5110 - 400000 сўм

Талаб қилинади: Юқоридаги ҳолат бўйича бухгалтерия проводкаларига баҳо беринг, зарур бўлса керакли тўғрилашларни амалга оширинг?

23-МАВЗУ: МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ АУДИТИ

1-**амалий машғулот**.

НАЗОРАТ САВОЛЛАРИ

1. Молиявий ҳисоботни аудит қилишда фойдаланиладиган асосий меъёрий ҳужжатларни келтиринг?
2. Молиявий ҳисоботни аудит қилишда қандай маълумотлар манба сифатида фойдаланилади?

3. Молиявий ҳисоботни аудит қилиш қандай ташкил этилади?
4. Молиявий ҳисобот моддаларига нисбатан жиддийлик даражаси қандай белгиланади?
5. Молиявий ҳисобот шаклларидаги маълумотлар қандай ва қайси ҳужжат маълумотларига таққосланади?
6. Молиявий ҳисоботни текширишда аудитнинг қабул қилинган рискининг юқори ва қуйи чегараси қанча бўлиши талаб этилади, бу қандай белгиланади ва ким томонидан?

Молиявий ҳисобот таркиби:
1. «Бухгалтерия баланси» 1-шакл
2. «Молиявий натижалар тўғрисида»ги ҳисобот 2-шакл
3. «Асосий воситалар ҳаракати тўғрисида»ги ҳисобот 3-шакл
4. «Пул оқимлари тўғрисида»ги ҳисобот 4-шакл
5. «Хусусий капитал» тўғрисидаги ҳисобот 5-шакллар қандай аудит қилинади?
6. Молиявий ҳисоботни тузиш тамойилларига мувофиқлиги қандай текширилади?
7. Бухгалтерия балансининг ҳаққонийлиги қандай текширилади?
8. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботни ва бошқа шаклларнинг тўғрилигини текширишда нималарга эътибор бериш лозим?
9. Молиявий ҳисоботнинг аудити натижалари қандай, кимга ва қачон ошкор қилинади. Бунда қандай аҳлоқ кодекси тамойилларига амал қилинади?
10. Ҳисобот шаклларининг тўғри тузилганлигини ва ишончлилигини текширишда қандай аудиторлик процедураларидан фойдаланилади?
11. Корхонанинг тўловга қобилиятлилик даражасини текшириш қандай амалга оширилади?
12. Корхонанинг молиявий барқарорлик даражасини текшириш қандай амалга оширилади?

2-**амалий машғулот**.

1-**масала.** Аудиторлик ҳисоботини имзолашдан олдин, аудитор шуни аниқладики, мижознинг филиалларидан бирига кучли шамол туфайли катта зиён етказилган. Бу ҳодиса молиявий ҳисоб санасидан кейин рўй берган. Зарар суғурта компанияси томонидан қопланмайди.

Талаб қилинади: Бу ҳодиса компаниянинг молиявий

ҳисоботига таъсир кўрсатадими? Агар шундай бўлса бухгалтерия ҳисобида нима ўзгаради?

2-**масала.** Аудит ўтказиш даврида кейинги йилнинг бошида шартнома тузилган бўлиб, унга кўра Сизнинг мижозингиз товар-моддий бойликлар сотади ва ҳисобот йилидагига нисбатан 10 марта кўпроқ даромад олишини аниқладингиз.

Талаб қилинади: Бу хўжалик муомаласи текширилаётган йил ҳисоботига ва аудитор хулосасига қандай таъсир қилади?

3-**масала.** Асосий воситаларни танлов асосида инвентаризация қилишда дастлабки нархи 800000 сўм, амортизацияси 300000 сўмлик объект етишмаслиги аниқланди. Ҳисобот йилининг декабр ойида бу объект шартномага кўра унинг нархи 1560000 сўм инвентаризация ўтказиш пайтида аудиторга шартнома ва қабул қилиш-топшириш акти тақдим этилган. Харидор билан ҳисоб-китоблар амалга оширилган. Бу хўжалик муомаласи ҳисобот йилининг 31 декабрига бўлган ҳолати бўйича бухгалтерия ҳисоби счётларида акс эттирилмаган.

Талаб қилинади: Хўжалик муомаласига аудитор нуқтаи-назаридан баҳо беринг, бу корхона молиявий ҳисоботи ва аудитор хулосасига қандай таъсир қилади?

4-**масала.** “Файз” компанияси бош бухгалтери касаллиги туфайли, тугаётган ҳисобот даври учун малакаси юқори бўлмаган бухгалтер ёрдамчиси компаниянинг бухгалтерия балансини тузди. Тузилган балансда бир қатор хатоликлар мавжуд. Ёрдамчи бухгалтер қисман баланс тўғрисида тушунчага эга эканлиги ва унинг барча муомалаларнинг натижаларини қўшилиши, яъни йиғиш орқали тузилишини билганлиги боис компания балансини тузди. Лекин натижалар баланс (тенглик)ни келтириб чиқармади ва тенгликни келтириб чиқариш учун у хусусий капитал суммасига корректировка киритиш орқали балансни чиқарди. Баланс моддалари суммалари тўғри акс эттирилган, аммо хусусий капитал суммасида хатолик мавжуд.

“Файз” компаниясининг 2010 йил 1 январ ҳолатига
бухгалтерия баланси

Актив	Сумма	Мажбуриятлар	Сумма
Касса	$ 2,000	Олинадиган счётлар	$3000

Канцелярия товарлари	1,000	Хизмат кўрсатишдан олинган даромад	35,000
Ер	22,000	Мулк солиғи бўйича харажатлар	800
Реклама харажатлари	500	Тўланадиган счётлар	8,000
Офис мебели	10,000	Хусусий капитал Жами хусусий капитал	8,700
Тўланадиган вексель	16,000		
Ижара харажатлари	4,000		
Жами активлар	$ 55,500	Жами мажбуриятлар ва хусусий капитал	$55,500

Топшириқ:

1. 2010 йил 1 январ ҳолатига тўғри бухгалтерия балансини тузинг. Активлар ва мажбуриятлар суммасини ҳисобланг. Сўнгра хусусий капиталнинг тўғри суммасини чиқариш учун фарқларни аниқланг.

2. Юқорида келтирилган моддаларнинг айримлари нима учун бухгалтерия балансида акс эттирилмаслиги кераклигини изоҳланг.

5-**масала.** Аудиторлик ҳисоботини имзолашдан олдин, аудитор шуни аниқладики, мижознинг филиалларидан бирига кучли шамол туфайли катта зиён етказилган. Бу ҳодиса молиявий ҳисоб санасидан кейин рўй берган. Зарар суғурта компанияси томонидан қопланмайди.

Топшириқ: Бу ҳодиса компаниянинг молиявий ҳисоботига таъсир кўрсатадими? Агар шундай бўлса бухгалтерия ҳисобида нима ўзгаради?

6-**масала.** Аудит ўтказиш даврида кейинги йилнинг бошида шартнома тузилган бўлиб, унга кўра Сизнинг мижозингиз товар-моддий бойликлар сотади ва ҳисобот йилидагига нисбатан 10 марта кўпроқ даромад олишини аниқладингиз.

Топшириқ: Бу хўжалик муомаласи текширилаётган йил ҳисоботига ва аудитор хулосасига қандай таъсир қилади?

7-**масала.**.Асосий воситаларни танлов асосида инвентаризация қилишда дастлабки нархи 800000 сўм, амортизацияси 300000 сўмлик объект етишмаслиги аниқланди. Ҳисобот йилининг декабр ойида бу объект шартномага кўра унинг нархи 1560000 сўм инвентаризация ўтказиш пайтида аудиторга шартнома ва қабул топшириш акти тақдим этилган. Харидор билан ҳисоб китоблар амалга оширилган.

Топшириқ: Бу хўжалик муомаласи ҳисобот йилининг 31 декабрига бўлган ҳолати бўйича бухгалтерия ҳисоби счётларида акс эттирилмаган.

АУДИТОРЛИК МАСЛАХАТИ

Топшириқ.

Хўжалик объектини қизиқтирган саволларга маслахат бериш. Маслахат беришни ёзма равишда расмийлаштириш лозим. Жавоблар аниқ, қисқа ва меъёрий ҳужжатлардан мисоллар келтириб ёзилиши керак.

Маслахат учун саволлар.

1. Жорий ҳисобот даврига тегишли, ҳисобот тузилгунга қадар аниқланган хатоларни бухгалтерия ҳисоботида қандай акс эттирилади?
2. Жорий ҳисобот даврида аниқланган ўтган йиллардаги хатолар ҳисобда қандай акс эттирилади?
3. Корхона турли фаолият билан шуғулланадиган бўлса фойда солиғи базаси қандай аниқланади?
4. Транспорт воситасига 100% эскириш ҳисобланган бўлиб шартнома баҳосида 184000 сўмга сотиб олинган. Бу транспорт воситасига амортизация ҳисоблаш керакми? Транспорт воситасини асосий воситалар таркибига қўшилганда кандай бухгалтерия проводкалари берилади?
5. Корхона телефон ўрнатиш ва унинг хизмати, коммутатор хизмати, ўт ўчириш системаси, сигнализация мосламалари харажатлари қандай харажатлар таркибида ҳисобга олинади?
6. Йил натижаси бўйича ўтказиладиган мажбурий аудиторлик хизмати учун тўлов сарфлари қайси харажатлар таркибида ҳисобга олинади ва солиққа тортиш базасига қўшиладими?
7. Темир йўл чиптасида темир йўл таърифи ва суғурта суммаси кўрсатилган ҚҚС суммасини қандай ажратиш мумкин. Темир йўл чиптасининг жами суммасиданми ёки темир йўл таърифи суммасиданми?
8. Шўъба корхона алоҳида баланс ва ҳисоб-китоб счётига эга. Низом талабларига кўра ўзининг тушумини бош корхонага пул кўчириш орқали ўтказиб бериши керак. Бош корхонага нақд пулда белгиланган лимитдан ортиқча тўлаш ҳуқуқига эгами?
9. Хўжалик шартномаси шартларини бажармаганлик учун жарима

суммалари қайси маблағлар ҳисобидан қопланади?
10. Устав капиталидаги хорижий таъсисчиларнинг улушини баҳолаш тартиби қандай амалга оширилади?
11. Кичик корхоналарда ягона солиқ тўлаш критериялари қандай тартибда амалга оширилади?
12. Шўъба корхона ва қарам корхоналарни тузишда қайси меъёрий ҳужжатларга асосланилади?
13. Сафар хизмати харажатларини ҳисобдан чиқариш тартиби қандай амалга оширилади?
14. Хорижий мамлакатлар бўйича хизмат сафарлари харажатларини ҳисоблаш ва ҳисобдан чиқариш хусусияти қандай амалга оширилади?
15. Вакиллик харажатлари меъёрлари ва уларни ҳисобдан чиқариш қандай амалга оширилади?
16. Реклама харажатлари меъёрлари ва ҳисобдан чиқариш тартиби қандай амалга оширилади?
17. Кадрлар тайёрлаш харажатлари қандай ҳисобдан чиқарилади?
18. Асосий ишлаб чиқаришдаги ишчилар учун берилган моддий ёрдам пуллари маҳсулот таннархига киритиладими?
19. Кредит фоизи суммалари маҳсулот таннархига киритиладими?
20. Корхона инвестиция учун қилинган сарф харажатлар, жумладан сотиб олинган асосий воситалар қайси қийматда (бошланғич ёки қолдиқ) солиқ солиш базасидан имтиёз сифатида чегириб ташланади?
21. Асосий воситалар бошқа ташкилотларга сотилганда қандай тартибда ва қайси қийматидан ҚҚС тўланади?
22. Текинга олинган асосий воситаларга эскириш ҳисобланадими?

ИНДИВИДУАЛ ТОПШИРИҚЛАР

Топшириқ.

Ёзма равишда жавоб бериш керак.

I. Ҳисобот шакллари бўйича.

1. Қандай ҳужжатлар асосида ҳисобот тузилади?
2. Молия-хўжалик фаолиятининг қандай кўрсаткичлари ҳисоботда акс эттирилади?
3. Аудитор ҳисоботдан қандай кўрсаткичларни олиши мумкин?
4. Аудитор ҳисоботни текширишда аудитнинг қандай усулларидан фойдаланади?
5. Ҳисоботни текширишда қандай қонунга хилоф бўлган ҳолатлар аниқланиши мумкин?

II. Синтетик ҳисоб регистлари бўйича.

1. Синтетик ҳисоб регистрлари қайси ҳужжатлар асосида тузилади?
2. Ҳисоб регистрларидаги бухгалтерия ёзувлари нимани билдиради (хўжалик муомалаларининг мазмунини аниқлаш)?
3. Аудитор ҳисоб регистрларидан қандай маълумотлар олиши мумкин?
4. Ҳисоб регистрлари қайси усуллар билан текширилади?
5. Текшириш натижасида қандай хато-камчиликлар аниқланиши мумкин?

III. Дастлабки ҳужжатлар бўйича.

1. Қандай ҳолларда ва ким томонидан ушбу ҳужжат тузилади? Ҳужжатдаги қайд этилган хўжалик муомалаларининг мазмунини таърифланг.
2. Ушбу ҳужжатни текширишда қандай усулларни қўллаш мақсадга мувофиқ бўлади?
3. Аудитор ушбу ҳужжатларни текширишда қандай меъёрий актларга асосланади?
4. Қандай хато-камчиликлар аниқланиши мумкин? (хато-камчиликларнинг характери ва суммаси).

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР УЧУН

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР УЧУН

Мундарижа

КИРИШ 4
1-МАВЗУ: АУДИТНИНГ МОҲИЯТИ, УНИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАЛАРИ 5
2-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ ПРЕДМЕТИ ВА МЕТОДИ 6
3-МАВЗУ: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ 6
4-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ 8
5-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК КАСБИГА МАЛАКАВИЙ ВА АҲЛОҚИЙ ТАЛАБЛАР 10
6-МАВЗУ: АУДИТДА ЖИДДИЙЛИК ТУШУНЧАСИ ВА АУДИТОРЛИК ТАВАККАЛЧИЛИГИ ... 12
7-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТЕКШИРИШНИ РЕЖАЛАШТИРИШ 14
8-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТЕКШИРИШ ВАҚТИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ТИЗИМИНИ ВА ИЧКИ НАЗОРАТИНИ ЎРГАНИШ ҲАМДА БАҲОЛАШ 18
9-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ДАЛИЛЛАР 21
10-МАВЗУ: ЭКСПЕРТ ИШЛАРИДАН ВА БОШҚА АУДИТОРЛИК ТАШКИЛОТИ МАЪЛУМОТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ 23
11-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТАНЛАШ 23
12-МАВЗУ: АУДИТОРЛИК ТЕКШИРУВИНИНГ ЯКУНИЙ БОСҚИЧИ 23
13-МАВЗУ: ХОРИЖДА АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИ 26
14-МАВЗУ: АСОСИЙ ВОСИТАЛАР АУДИТИ 26
15-МАВЗУ: НОМОДДИЙ АКТИВЛАР АУДИТИ 30
16-МАВЗУ: МОЛИЯВИЙ ҚЎЙИЛМАЛАР (ИНВЕСТИЦИЯЛАР) АУДИТИ 33
17-МАВЗУ: ТОВАР-МОДДИЙ ЗАҲИРАЛАР АУДИТИ 35
18-МАВЗУ: МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОТИШНИНГ АУДИТИ 38
19-МАВЗУ: ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ АУДИТИ 39
20-МАВЗУ: ҲИСОБ-КИТОБЛАР АУДИТИ 44
21-МАВЗУ: КОРХОНА ХУСУСИЙ КАПИТАЛИ АУДИТИ 48
22-МАВЗУ: МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР АУДИТИ 51
23-МАВЗУ: МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ АУДИТИ 53
АУДИТОРЛИК МАСЛАХАТИ 57
ИНДИВИДУАЛ ТОПШИРИҚЛАР 58

Теришга берилди: 21.12.2010 й.
Босишга рухсат этилди: 28.12.2010 й.
Ўлчови 60×84 1/16. Ҳажми 4.0 б.т. Нусхаси 100 дона.
Буюртма №___. Баҳоси келишилган нархда.
ФарПИ Техника ноширлик бўлими.
Фарғона политехника институти